

Stev. 17

Leto V.

Lastniki in izdajatelji: Okrajni odbori SZDL Črnomelj, Kočevje in Novo mesto. — Izhaja vsak petek. — Urejuje uredniški odbor. — Odgovorni urednik Tone Gošnik. — Uredništvo in uprava: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 25. — Poštni predal 33. — Telefon uredništva in uprave 127. — Tekoči račun pri Mestni hranilnici v Novem mestu 616-H-T-24. — Letna naročnina 480 din, polletna 240 din, četrletna 120 din. — Tiska Tiskarna »Slov. poročevalca« v Ljubljani.

Dolenjski list

Tednik okrajev Črnomelj, Kočevje in Novo mesto

OD TEDNA DO TEDNA

Vse kaže, da bomo odslej vrsto naših tedenskih političnih pregledov morali predvsem posvetiti pomembni mednarodni konferenci, ki se začela v Ženevi. Naziv ženevska konferenca, čeprav se je precej udmačil, ni uraden, ker je pravilno azijska konferenca. Tako so se namreč zunanji ministri štirih vellesil domenili v Berlinu, ko so sklenili, da bodo v Ženevi razpravljali o dveh velikih daljnovoazijskih problemih: Koreji in Indokini. Na ta način so se zdaj zbrale v znanem švicarskem mestu delegacije devetnajstih držav, ki so se bojevale na Korejski fronti. Načela najbrž zelo dolgočasno razpravo o vprašanjih, ki vzbujajo svet in sta ga že tudi zelo nevarno približali spolziškim tlom splošne vojne vihrine.

Po prvih dneh ženevskih sejah (ko pišemo naš pregled) ni mogoče nič določenejsko povedati ne v dobro ne v slabo. Že če bi merili razpoloženje in namene posameznih delegacij po izjavah njihovih šefov ob prihodu v Ženevo, ne bi kam daleč prišli. Vsi so sicer objubilili svojo prizadevanost za skupno stvar miru, toda posamezni odtiski njihovih stavkov in dobro pretehtanih besed vzbujajo vendarle skrb, da le ne bo šlo vse prav gladko. Kopicu ugibanj je tudi povzročil britanski zunanji minister Eden, ki se je v Parizu razgovarjal s svojima kolegom Dullesom in Aduantom o skupnem stališču zahodnih vellesil na konferenci, ko pa bi moral odotod odgovoriti direktno v Ženevo, je spremljal prvotni načrt in odpotoval najprej v London. Prav po diplomatsko se je izvilkel, ko so ga vprašali po vzroku te nenadne spremembe, čes da je hotel pred Ženevo obiskati še predsednika vlade Churchilla. Iz tega obiska pa je nastala za angleške navade, ki nadse spoštujejo nenejski počitek — nedeljska izredna seja britanske vlade, pomnožene z visokimi vojaškimi dostojanstveniki. Postalo je jasno, da je Edenov načrt prekršil resen položaj v Indokini.

Nedvomno je Indokina, ki je sicer na dnevnem redu ženevske konference postavljena za Korejo, trenutno mednarodni problem številka ena. Obleganje Dien Bien Fuja ni razmajalo le francoskih pozicij v Vietnamu, ampak tudi ameriške živce, ki so se zelo divje zagnali v obrambo pred »komunistično agresijo v Aziji«. Johna Fostra Dullesa zaradi njegovih večnih potovanj imenujemo letedeča ministar, ki mu je Dien Bien Fu še posebej podkurlil pod nogami. Saj vemo, da je bil prejšnji teden v Parizu, potem je obšel teden v Washingtonu, se vrnil spet v Pariz in je zdaj v Ženevi, pa menda tudi tukaj ne bo dolgo zdržal. Z njegovimi potovanji so ženevske ameriške načrti, ki stremijo po takomenovani pacifični obrambi in do neke mere celo po oboroženi intervenciji v Indokini. Medtem ko se Dulles razgovarja in ne more še dokončno prepovoriti Angležev, pa ameriška letala še vztrajno prevažajo francoske čete iz Pariza v Indokino in pomagajo bombardirati Ho Si Minhove pozitje, kjer imajo spet Kitajci svoje prste vmes.

Pri vseh teh snujljivih okoliščinah je seveda več kot koristno, da je začela zasedati ženevska konferenca, ki bo nemara le nekoliko pogostila to nevarno vojno žarišče. Vsestransko zanimanje za Indokino nam dokazuje dejstvo, da so hkrati s prvimi uradnimi sejami, posvečenimi Koreji, začele posamezne delegacije na neuradnih sestankih obdelovali dosti bolj vneto prav indokitaško vprašanje. V javnost od vsega tega prodre bore malo, ker morajo novinarji, ki naj nas o poteku konference obveščajo, loviti novice kvečjemu zunaj Palače narodov, uradna obvestila pa se omejujejo na suhoparno poročanje bolj o formalni strani konference.

Vreme

za čas od 1. do 9. maja. Lepo oz. sončno vreme bodo v teh dneh kvarile krajevne plohe ali nevihte.

OB NAŠIH VELIKIH DNEVIH

Trinajst let je poteklo 27. aprila, ko je bila leta 1941 ustanovljena na pobudo Komunistične partije Slovenije Osvobodilna fronta slovenskega naroda. Z njenim nastankom je ideja o enotnosti slovenskega ljudstva, ki je dozorovala še dolga leta pred zlomom stare Jugoslavije, doživela svojo uredništev. Komunistična partija Slovenije, edina takrat nekompromitirana politična sila, je Osvobodilni fronti začrtala kristalno čisto, zgodovinsko odlično smer in pot: boj za narodno in socialno osvoboditev.

V življenje našega ljudstva je ustanovitev Osvobodilne fronte zarezala najgloblje brazde. Zgodovinski prelom z vso našo preteklostjo je pokazal nam in svetu našo duhovno in politično dozorelost. Napovedali smo boj nazadnjaštvu in iskoriščanju. Sili starih političnih strank in praznih obljub so se delovni ljudje z vsem srcem oklenili OF in njenega osvobodilnega boja. Od vsega začetka je bila OF množično gibanje; borila se je za cilje vsenarodnega, vse-ljudskega in obče človeškega pomena. Osvobodilna borba nas je pod vodstvom Komunistične partije združila in usposobila za dejanja, napore in žrtve, ki ne znaajo se zdelo ljudem, ki ne poznajo pozabljeni nase, nezavirljive. Pod zastavami OF je ljudstvo vzelo usode in svoje roke in enkrat za vselej preknilo z vsem, kar je bilo v preteklosti slabega. Tekna in trnjeva, toda slavna pot do zmage je bila osvobodilna borba od aprilskih dni 1941 do maja 1945. Sloven-

ski narod, ki si je to zmago priboril v skupnem boju in bratstvu vseh jugoslovanskih narodov, je postal svoboden in enopraven član Jugoslovanske države.

Z istim početom in s prav tako požrtvovalnostjo kakor v letih borbe smo se, še dvrtaste združeni v vrstah OF, lotili dela po osvoboditvi. Številne zmage in napredek, ki smo ga v teh letih dosegli, so plod trdega dela in jeklene vztrajnosti, da začeto bitko nadaljujemo do končne zmage — socializma. Pomisli na doslej prebrojeno pot in ustvarjene pridobitve praznujemo letos 13-letnico Osvobodilne fronte, hkrati pa tudi obletnico zgodovinskega IV. kongresa OF, na katerem je bila OF preimenovana v Socialistično zvezo delovnih ljudi. Kakor je bila v letih osvobodilne vojne glavna naloga OF, da je ustvarila trdno enotnost ljudstva v boju proti fašizmu, tako danes Socialistična zveza nadalje utrjuje to enotnost, združuje vse, kar je zdravega v nas in spodbuja k delu za zgraditev socialistične domovine.

Kakor v vseh letih doslej, je tudi 13. obletnica ustanovitve Osvobodilne fronte naš velik in svetel praznik. Spet se spominjamo vseh tistih, ki so dali življenje za srečo bodočih pokolenj, hkrati pa je to tudi dan pomembne zavesti o tem, kar smo je dosegli, in o nalogah, ki nas še čakajo.

Pred nami pa je v polnem razcvetu pomladi tudi največji praznik vseh delovnih ljudi —

1. MAJ. Dan dela, praznik delavske pomladi, ki ga delavski razred nove Jugoslavije, z njim pa vsi naši delovni ljudje praznujejo iz leta v leto bolj svečano in množično. Ni še tako dolgo tega, ko so v stari Jugoslaviji žandarji, policaji in tajni agenti lovili in zapirali vse, ki so se uprili 1. maja javno praznovati dan odhida in praznik delovnih rok. Potlačen in razčuden se je moral delavski razred skrivati, če je hotel izpovedovati svoje težnje in želje po svobodi. Kako drugače je danes! Milijonske množice delovnih ljudi, ki gradijo socialistično domovino, s ponosom lastnikov našega gospodarstva in stvarjalcev jutrišnjega lepšega dne vrkajo: naj živi prvi maj, naš dan, praznik delavsk: pomladi! S praznikom dela slavimo pridne roke, ki ustvarjajo blagor delovnih ljudem, z njim pa slavimo tudi porajanje svobodnega delavskega rodu. In ko se praznuje dan dela pridružijo se tudi delovni kmetje, delavci zavazniki in graditelji novih, socialističnih odnosov na naši vasi, ter naša ljudska inteligencija, ki v pogojih nove družbe svobodno ustvarja in služi socialistični skupnosti, nas navdaja tudi letos ponos:

v svobodni domovini živimo in ustvarjamo to, za kar smo se borili v letih osvobodilne vojne. S tovarškim Tlom na čelu našega boja za socializem in neodvisnost države, čvrsto združeni v Socialistični zvezi delovnega ljudstva Jugoslavije, bomo tudi v bodoče ostali zmagovalci. Srečo naše domovine ustvarjamo sami, vse delo naše države pa je in bo delež k miru in napredu človeštva.

KAM PA 1. MAJA?

Poleg izletov, ki jih bodo priredili ob letošnjem 1. maju razni delovni kolektivi, priporočamo udeležbo na naslednjih prireditvah:

Nocoj, v petek 30. aprila, bo na novomeškem glavnem trgu slavna proslava 1. maja; sodelujejo pevski zbori, godba JLA, mestna mladinska godba, recitatorji in folklorna skupina. V slučaju slabega vremena bo prireditve v dvorani Doma ljudske prosvete.

V Drganjih selih in na Banu bodo 1. maja prižigali električno luč. 2. maja bo v Mirni velika tombola.

Planinska kočna na Gorjanjih — Dom Vinke Padersiča — je odprta in dobro preskrbljena z vsemi; privoščite si oddih in se spréhodite po prelepih gorjanskih gozdovih in košenicah.

PIONIRJI, PIONIRKE!
V počastitev prvega maja bo priredila Strelska družina »Gorjanci« v nedeljo 2. maja ob 9. uri dopoldne pred pošto na Titovem trgu strelsko tekmovalanje za pionirje in pionirke Novega mesta. Udeležite se zanimivega tekmovalja v čim večjem številu.

V nedeljo 9. maja bo propagandno strelsko tekmovalanje za odrasle na vojaškem strelišču v Bršljanju. Tekmovali bodo v streljanju s puško in pistolo. Streljanja se lahko udeležijo tudi nečlani strelske družine.

KAJ PRIPRAVLJA NOVOMEŠKI AEROKLUB?
1. maja bo organiziral Aeroklub letalsko prireditev, ki se bo začela ob 10. uri dopoldne

OKRAJNA SKUPŠČINA ZVEZE BORCEV NOVOMEŠKEGA OKRAJA

V nedeljo 25. aprila je bila v sejni dvorani OLO Novo mesto redna letna skupščina Zveze borcev NOVOMEŠKEGA OKRAJA. Udeležilo se je blizu 80 delegatov občinskih odborov ZB, predstavniki OK ZKS, JLA ter nekaterih podjetij in ustanov. O uspehih, problemih in novih nalogah je poročal predsednik okr. odbora ZB Maks Vale. Izvoljen je bil nov 9-članski okrajni in 3-članski nadzorni odbor ZB novomeškega okraja. (Obširneje poročilo sledi)

na letališču v Prečni. Najprej bodo skokli s padali, tekmovalje modelarjev, nato pa 10 poletov z motornim letalom za tiste, ki so bili izbrani na letni skupščini. Prav tako bo na letališču izrebranih 25 poletov z motornim letalom PO-2 in KB-6. Zanimive bodo akrobacije motornega letala KB-6 (Matajur). Po prireditvi bo ogled letal in padal. Med prireditvijo bo igrala godba JLA. Za okrepljeno bo poskrbljeno.

2. maja bo Aeroklub sodeloval na občinskem prazniku v Sentjerneju. Siskali bodo s padalom, modelarji bodo tekmovali, organizirali pa bodo tudi dva poleta z motornim letalom.

4. maja bo popoldne ob 15.30 v Prečni sprejem Titove štafete letalcev. Sprejeti bodo letalce iz Celja, naker bo pilot novomeškega Aerokluba letel do Ljubljane s pozdravnim pismom. dolenskih letalcev.

SPREJET JE DRUŽBENI NAČRT IN PRORAČUN OKRAJA NOVO MESTO

Letos veliko več sredstev, toda še vedno premalo

Okrajni proračun predvideva 341.558.000 din dohodkov in izdatkov. Lastni dohodki okraja so predvideni samo v višini 255.558.000 din. Razlika v znesku 86 milijonov din bo krita z dotacijo republiškega proračuna. Skupno bo po sprejetem proračunu v letu 1954 na razpolago okraju in občinam 474.411.000 din.

Sredstva okrajnega proračuna se bodo porabila: za državno upravo 128.624.000 din, za prosveto in kulturo 114.193.000 din, za zdravstveno zaščito 40.550.000 din, za socialno skrbstvo 19 milijonov 890.000 din, za negospodarske investicije 28.961.000 din, dotacije gospodarskim organizacijam 1.772.000 din in dotacija občinam Hinje. Trški gori in Brusnicam 1.868.000 din. Za občel. ka komunalna dela je po proračunu na razpolago po 1000 din na prebivalca. Za povdigo kmetijstva je v proračunu predvidenih 23 milijonov din, za elektrifikacijo podeželja pa 14 milijonov din.

Iz republiškega sklada za pomak zaostalim krajem je dobil novomeški okraj skupno 218 milijonov din. Ta sredstva se bodo porabila: 80.000.000 din za razširitev pridobivanja kremenčevga peska, predvsem za raziskovalna dela in mehanizacijo odropa. 27 milijonov je namenjenih za raziskovalna in pripravljajna dela za gradnjo tovarne vodnega stekla, ki bo predvidoma stala med Otočcem in Kronovom. Za suhočrpanjski vodovod je določenih 30 milijonov din, za novomeški vodovod 37 milijonov, za modernizacijo oprekarne Zalag 32.500.000 din. Za tlakovanje ceste Novo mesto — kolodvor 27 milijonov, za vodovod v Dol. Toplicah 5 milijonov in za postajo za umetno osemenjanje krav na Grmu 10.000.000 din. Iz republiškega investicijskega sklada je določenih za Solo v Prevaloh 20 milijonov din in za dokončanje

del pri novomeški bolnišnici (gradnja kuhinje in pralnice) 60.000.000 din.

Z letošnjimi investicijami se bo dvignila proizvodnja in s tem narodni dohodek, hkrati pa bodo že letos zaposlili precej nove delovne sile. Samo industrija perila v Novem mestu bo še to leto lahko povečala proizvodnjo za 80%. Letošnje investicije zlasti poudarjajo potrebo po naslonitvi industrije na lokalne surovine ter nadaljnje raziskovanje terena. Osnovne surovine, ki so sedaj vsaj do neke mere ugotovljene, so kremenčev pesek in dobra glina, prav tako važna surovina v okraju pa je bukov les. Zato bo letos izdelan podroben idejni načrt za gradnjo lesnega kemično predelovalnega kombinata pri Zalogu. Z gradnjo kombinata bodo pričeli prihodnje leto.

Obširna in živahna je bila razprava na seji o predlogih družbenega načrta in okrajnega proračuna, vendar moramo poudariti, da je bila preveč lokalno obarvana. Skoraj vsak odbornik je nakazoval samo krajevne potrebe, ki res da niso majhne, vendar vseh v enem letu ni mogoče pokriti. Treba je misliti tudi na to, od kod dobiti sredstva. Če bi hoteli ustrezati samo vsem željam in prošnjam za elektrifikacijo, bi lahko porabili skoraj polovico proračuna. Tudi izredno nujne gradnje šol kot na primer v Šmarjeških toplicah, na Vel. Cirkniku, na Čatežu in drugod je bilo treba odložiti, ker ni dovolj denarja. V Mokronogu se menda celo uzaljani, ker ni izgledeov za obnovu usjarne, vsaj za sedaj ne, ker je take industrije v Sloveniji več kot dovolj. Predvideno pa je, da bodo v kratkem dobili tovarno za proizvodnjo drobnih električnih nredmetov. Res je letošnji proračun znatno večji kot lanski, toda če bi hoteli kriti vsaj

Borb . pozdrav delovnemu ljudstvu dolenskih okrajev ob delavskem prazniku

1. MAJU!

Okrajni ljudski odbor - Novo mesto
Okrajni komite Zveze komunistov
Okrajni odbor SZDL - Novo mesto

Naj živi praznik dela!

Bela krajina se pripravlja na proslavo obletnice Dneva vstaje

Letos bomo 22. julij — obletnico Dneva slovenske vstaje proslavili v Beli krajini, ki se za sedaj pripravlja na sprejem gostov iz vse Slovenije, saj pripravljamo dveh upa, da bo v festivalnih dneh obiskalo Belo krajino kakih 50.000 ljudi. Letošnja proslava Dneva slovenske vstaje bo hkrati združena tudi s proslavo desete obletnice zasedanja Slovenskega narodnoosvobodilnega sveta, ki je pred desetimi leti prvič zasedal v Crnomlju. V pripravljalem odboru za proslavo 22. julija v Beli krajini so uglede osebnosti iz našega političnega in kulturnega življenja ne samo iz Bele krajine, ampak tudi iz sosednjega novomeškega in kočevskega okraja, iz Kariovca, Delnice in Ljubljane.

Na prvem sestanku, ki je bil na pobudo okrajnega komiteja ZKS, OLO in okrajnega odbora ZKS, sklican v prostorih okrajnega komiteja v Crnomlju, je pripravljajni odbor izvolil tudi sekretariat za izvedbo proslave, v katerem so tov. Košir Franc, predsednik, tov. Kosa, tajnik in člani sekretariata: Brus, Blaž Fabušič, Ing. Sedelj in Avgust Stefančič. Sekretariat bo usmerjal tudi vse priprave in delo raznih odborov, katerih naloga je, izvršiti vse tehnične in programske priprave za dostojno izvedbo proslave Dneva slovenske vstaje v samem Crnomlju, kakor tudi po ostalih krajih Bele krajine. Dosedaj so se v okviru sekretariata formalno siedeči odbori: Politični odbor, odbor za komunalno, odbor za gostinstvo in turizem, odbor za promet, odbor za kulturno in prosvetno delavnost in gradbeni odbor, čigar naloga je zajeta v dokončni izgradnji Prosvetnega doma v Crnomlju, ki je v ozirum

na to, da je v njem pred 10 leti prvič zasedal SNOS, postal slovenski kulturno zgodovinski spomenik, poskrbel pa bo tudi za estetsko ureditev hiš v samem mestu itd. Ker bo v dneh proslave v Crnomlju odprta tudi obrtno industrijska razstava, ki naj prikazuje razmah obrti in industrije v Beli krajini v zadnjih letih, je bil sekretariatu za proslavo podrejen tudi odbor za ureditev obrtno industrijske razstave.

Prosvetni delavci Bele krajine so sklenili, da bodo do 22. julija — obletnice Dneva vstaje slovenskega naroda ostali na svojih službenih mestih in vložili vse svoje napore za dostojno izvedbo proslave tudi v kulturno prosvetnem pogledu. Odboru za prosveto predseduje načelnik prosv. odd. pri OLO, prof. Karel Strbenič, tajniški posil tega odbora pa so bili poverjeni okraj. prev. inspektorju prof. Nadi Gositvec. Odbor za prosveto je izdelal obširne program za nastope pevskih zborov, folklornih skupin, fizkulturnih aktivov, godb, pionirskih pevskih zborov in izrskih druščin. Sprejel je bil načrt odbora za prosveto, naj bi številne igralne skupine v Beli krajini za feststivalne dneve pripravile kvalitetne dramske prireditve, s katerimi naj bi ustoppile na domačih odrih, v tednu od 16. do 22. julija pa naj bi gostovale tudi na drugih krajih Bele krajine.

Odbor za prosveto namerava povabiti na predvečer proslave v Crnomlju tudi pomno gledališče, v Medilko pa ljubljansko Dramo. V Priprave za proslavo letošnje obletnice Dneva vstaje slovenskega naroda v Beli krajini so torej obširne in pripravljajni odbor se je svoje težavne naloge lotil z

velikim optimizmom, ker upa, da bo delovno ljudstvo sončne Belo krajine z veseljem sodelovalo pri vsen pripravani za izvedbo proslave in pokazalo pri tem delu prav tolikšno mero revolucionarnosti, kakor je navdajala slovenska Belokranjca pred desetimi leti, ko je Bela krajina v tem času na osvobojenih dneh navdušeno pozdravljala odposlanca zgodovinskega prvega zasedanja Slovenskega narodnoosvobodilnega sveta.

Sekretariatu za proslavo in vsem odborom, ki so sprejeli hvalno iz plemenito nalogo, da s svojim delom in izvedbo programa v dneh letošnje Beleokranjskega festivala dosegajo, da je Bela krajina ostala zvesta načelom, za zmago katerih se je belokranjski zlogob boril v času NOB in da je Bela krajina tudi v napori za izgradnjo socializma zvesta svoji ljudski oblasti, želimo mnogo uspehov pri nadaljnem delu in naporih, da bo proslava v republiškem merilu zares lep in pomemben zgodovinski dogodek Bele krajine.

Od 2. do 9. maja teden Počitniške zveze Slovenije

Počitniška Zveza organizira vso šolsko mladino od 14. leta dalje (vajence, gojence industrijskih in strokovnih šol, dijakne ostalih šol) in prosvetne delavce ter jim s potovanji pomaga spoznavati vsa prirodna, gospodarska, kulturna in zgodovinska bogastva naše domovine. S tem vzgaja naše bodoče generacije k veliki ljubezni do naše domovine v duhu bratstva in enotnosti naših narodov. Z organizacijo krožnih potovanj (Ljubljana—Ohrid—Titograd—Bar—Dubrovnik—Vis—Reka) in s taborjenji v Rovinju in na Otočcu pri Novem mestu ter z ostalimi napravami in prireditvami bo mladini pod strokovnim vodstvom omogočeno najcenejše in najprimernejše počitniško udeleževanje. V tednu PZ od 2. — 9. maja 1954 bodo tudi v našem okraju predavanja o programu in ciljih PZ, zbrali bomo sredstva, da bo mladini omogočeno potovanje in taborjenje. Pristopajo naj novi člani v PZ! Podprimo plemenito in vzgojno delo za mladino med počitnicami!

Sentjernejska dolina pred svojim praznikom

Druga maja bodo v Sentjerneju vdrugič praznovali občinski praznik, posvečen obletnici, ko je bil leta 1943 ustanovljen na Pragu pri izvriu hudournika Kobiljske znanj Gorjanski bataljon. Njegov prvi komandant je bil Franc Pirković-Cort, razdeljen pa je bil na tri čete, katerih komandirji so bili: Rudj Kočman-Siga, Maks Valedj in Ignac Krašovec-Marko. Bataljon v katerem je bilo več lokalno domačinov iz sentjernejske občine, je kontroliral ozemlje od Vahte nad Lužo, desni breg Krke do Kostanjevice in na Gorjancih do področja žumbersko-pokupskega odreda in 13. proletarske brigade. Od poveljujočega kadra tega bataljona je padel Ignac Krašovec.

Letošnje praznovanje občinskega praznika so povezali z dvema dogodkoma: v znani partizanski vasi: Ban pod Gorjanci bo ta dan prvič zasvetila elektrika, obnovljena sentjer-

nejska občinska godba pa bo prvič nastopila. Zato bo letošnje praznovanje trajalo kar dva dni. 1. maja bo svečana proslava na Banu. Najprej bo dopoldne zgorela žarnica nad spominsko ploščo v rojstni hiši narodnega heroja Martina Kotarja, potem pa po vsej va-

Druga maja bo slovensko praznovanje občinskega praznika v Sentjerneju. Zjutraj bo godba zaigrala budnico, popoldne ob dveh pa bo prireditev na prostem. Nastopila bo mladina gimnazije s telovadnimi točkami in ljudskimi plesi ob sodelovanju domače godbe, manjkalo pa ne bo tudi drugih zanimivih točk. Če bo količjak ugodno vreme, se bo na dirkališče spustilo motorno letalo, udeleženci pa bodo lahko videli tudi skikanje s padali. Sentjernejsčani so se na praznovanje občinskega praznika dobro pripravili in pričakujejo veliko udeležbo gostov iz vseh krajev.

Odlok o uvedbi občinskih taks in prometnega davka v okraju Črnomelj

Na podlagi II. odstavka, 15. čl. 8. točke 6. člena zakona o okrajnih ljudskih odborih (Uradni list LRŠ, št. 19-59/52), 6. člena uredbе o pravnih ljudskih odborih, da lahko predpisuje takse in prometni davke (Uradni list FLR, št. 19-118/53), 5. člena uredbе o prometnem davku (Uradni list FLR, št. 95-47/53) in po poveljniški priveditvi Izvednega sveta Ljudske skupščine LRS je Okrajni ljudski odbor Črnomelj na seji obseh zborov dne 16. aprila 1954 sprejel

ODLOK

O uvedbi občinskih taks in prometnega davka

I. DEL: SPLOSNE DOLOČBE

1. člen
Poleg taks in prometnega davka, ki se plačujejo po veljavnih predpisih, se pobirajo v okraju Črnomelj še takse in prometni davki, ki so predpisani s tarifo v II. delu tega odloka.

2. člen
Takse in prometni davki, ki se pobirajo po določbah tega odloka so izključno dohodek občin. Uporabiti se smejo samo za komunalno graditev (za vzdrževanje in zidanje stanovanjskih hiš, za zidanje zdravstvenih, prosvetnih in drugih zavodov in komunalnih objektov), za graditev cest, mostov in podobno. Način uporabe se določi s občinskimi proračuni.

3. člen
Občinske takse pobrane po določbah tega odloka, se razdelje na posamezne občine takole:

Adlešča	8,3%
Črnomelj	17,3%
Dragataj	16,5%
Gradac	12,5%
Metlika	17,5%
Sevnica	12,5%
Vinica	12,5%

Občinski prometni davki pripada v celoti občinam, na katerih območju je bil pobran.

4. člen
Takse se plačujejo v občinskih taksih in znakih. Če stranka teh taksih znakov ne more nabaviti, plača takse v gotovini. Uslužbenec, ki tako pobira v gotovini, pa mora nabaviti občinske takse in znake in jih uničiti na spisu.

5. člen
Dokler takse in znake ne bodo stekle, se plačuje takse v gotovini. Občinski prometni davki se plačujejo v gotovini.

6. člen
V primerih ko je priznana oprostitelj takse prometnega davka, po veljavnih predpisih, se tudi ne morejo pobirati takse ostrooma prometni davki, ki so predpisani s tem odlokom.

7. člen
Takse in prometni davki po tem odloku se tudi ne pobirajo v primerih, določenih s mednarodnimi pogodbenimi in v primerih, ko izvirna oprostitev iz mednarodnih običajev do držav, s katerimi obstoji o tem vzajemnost (reciprociteta).

8. člen
Določbe zakona o taksah in uredbе o prometnem davku s tarifo prometnega davka s vsemi posebnimi spremembami in dopolnitvami, se primerno uporabljajo tudi glede taks in prometnega davka, predpisanih s tem odlokom, kolikor ni v tem odloku drugače določeno.

9. člen
Pojasnila in navodila za izvrševanje tega odloka izda svet za gospodarstvo okrajnega ljudskega odbora. Za izvrševanje tega odloka skrbijo tajništvo za gospodarstvo okrajnega ljudskega odbora.

10. člen
Ta odlok velja takoj, objavi pa se v Uradnem listu LRS in v »Dolenski listu«.

II. DEL: TARIFA

A) takse

Tar. št. 1:
1. Za vsako vlogo, naslovljeno na ljudski odbor, razen za priobčo, se plača din 20.
2. Za vsako pritožbo zoper odločbo ljudskega odbora, se plača din 50.

Tar. št. 2:
1. Za vsako odločbo, ki je izda ljudski odbor in če se za njeno izdajo plača redno takso, razen za odločbo, za katero je predpisana posebna taksa po tar. št. 3, 6, 7, 12, 19 in 21 te tarife se plača din 75.
2. Za vsako odločbo, ki je izda ljudski odbor in če se za njeno izdajo plača redno takso, razen za odločbo, za katero je predpisana posebna taksa po tar. št. 3, 6, 7, 12, 19 in 21 te tarife se plača din 75.

Tar. št. 3:
1. Za vsako potrdilo, ki ga izda ljudski odbor, razen za živinske potne liste, se plača din 50.
2. Za potrdilo o lastništvu in združenju živine (živinski potni list), in za prenos lastnine na kupca, se plača:

- za drobnico od vsake glave din 10.
- za živino od vsake glave din 50.

Tar. št. 4:
1. Za odhod uslužbenec ljudskega odbora izven uradnih prostorov za zahtevno stranjo, razen kadar gre za stanovaljske zadeve, se plača:

1. za pregled stavbišča ali prostora za napravno din 200.
2. za pregled vse agraarje ali posejane prostora, da bi se dalo uporabno dovoljenje:
do 5 prostorov din 100,
od 6 do 20 prostorov 200,
nad 20 prostorov din 500.
3. za vsako drugo pot uslužbenecov na teren, ne glede na število uslužbenecov din 100.
4. za določbo, s katerimi se daje dovoljenje za gospodarske dejavnosti, se plača:
1. za trgovske obrate:
a) za trgovsko podjetja na debelo din 1.200
b) za trgovska podjetja na drobno in poslovalnice din 750
c) za trgovska zastopstva in podobno din 4.800
e) za prevoznitvo din 2.400.
2. za gradbeno obrt din 2.400.
3. za opravljanje tovarniške proizvodnje din 24.000.
4. za posebno poklicno udeleževanje javnih pravnih zastopnikov, zdravnikov, inženjrov, veterinarjev, geometrov, babic in podobnih prostih poklicev din 450.
5. za gostinske obrate:
a) za gostilnice, v katerih se ne točijo alkoholne pijače din 4.800
b) za restavracije s alkoholnimi pijačami, krme, bifeje in vinske kleti din 12.000.
6. za dimnikarje din 600.
7. za prodajalne monopolnih predmetov na drobno din 240.
8. za opravljanje bančnih in menjalnih poslov din 7.200.
9. za opravljanje obrti:
a) s stalnim sedežem din 2.400
b) s stalnim sedežem din 900.
10. Za vsako dovoljenje za priobčnostno točenje alkoholnih pijač, se plača din 3.000.
11. Za vsako enoletno podaljšanje obratovalnega časa v gostinskih obratih, se plača din 2.000.
12. Tar. št. 8:
1. Za potrditev vsake listine po ljudskem odboru, se plača:
a) za prvo polo din 57
b) za vsako nadaljnjo polo din 25.
Pripomba: Če se potrdi več izvodov iste listine, se za prvi izvod plača taksa po tej tarifni številki, za vsak nadaljnji izvod pa po din 57 od vsakega izvoda, se glede na število strani.

13. Če se potrdi samo podpis, se plača taksa din 25 za potrditev vsakega podpisala ali pečata.
14. Tar. št. 9:
1. Za potrditev centne poezstva po ljudskem odboru, se plača din 250.
2. Tar. št. 10:
1. Za potrditev poslovnih knjig po ljudskem odboru, se plača od vsakega lista din 2.
2. Tar. št. 11:
1. Za potrditev pogodbe po ljudskem odboru se plača:
1. za novo sklenjeno pogodbo, katere vrednost znaša:
do din 10.000 din 75
od din 10.001 do din 50.000 din 150
od din 50.001 do din 150.000 din 500
od din 150.001 do din 250.000 din 500
nad din 250.001 din 1/4%
če se vrednost pogodbe ne da oceniti din 125.
2. za potrditev podaljšane pogodbe se plača 50% takse iz 1. točke te tarifne številke.
3. za potrditev pooblastila din 45.
4. Tar. št. 12:
1. Za odločbe o kaznih v postopku o prekrških, za katere je pristojen okrajni sodnik za prekrške, se plača din 250.
2. Tar. št. 13:
1. Za glašo v gostinskem in podobnih javnih lokalih ter na plesnih prireditvah, če se za vstop ne pobira vstopnina, se plača mesečno:
1. če je glaša enkrat tedensko din 1.000
2. če je glaša dvakrat ali večkrat tedensko din 2.000.
2. Tar. št. 14:
1. Za glašo na veseljih, če se za vstop ne pobira vstopnina se plača din 1.000.
2. Tar. št. 15:
1. Za izobčanje in gostinskem in podobnih javnih lokalih ter na plesnih prireditvah, če se za vstop ne pobira vstopnina se plača mesečno:
1. če je glaša enkrat tedensko din 1.000
2. če je glaša dvakrat ali večkrat tedensko din 2.000.
3. Tar. št. 16:
1. Za izobčanje firme se plača po velikosti napisne deske letno:
do 1/4 m² din 400;
do 1 m² din 800;
do 4 m² din 1.500;
nad 4 m² din 2.500.
2. Tar. št. 17:
1. Za reklame, ki se zaradi materialne koristi objeajo ali kako drugače pritrjujejo, napišejo ali naskujejo na zidove ali v notranjosti javnih lokali, na ograjah, in izloženih oknih in podobno se plača glede na velikost reklam letno:
do 1/4 m² din 400;
do 1 m² din 800;
do 4 m² din 1.500;
nad 4 m² din 2.500.
2. Tar. št. 18:
1. Od nakupa in prodaje nepremičnosti se plača prometni davki v višini 10% od stopenj, ki jih predpisuje uredba o prometnem davku od nepremičnosti in pravic (Uradni list FLR št. 4-54).
2. Od reklamnih objav v kinematografih se plača od osebe objave 3%.
Del. št. V-990-10-54.
Črnomelj, dne 16. aprila 1954.
Predsednik OLO:
Janez Zunič, l. r.

B) prometni davki

1. Tar. št. 1:
1. Od potrošnje alkoholnih pijač vseh vrst v gostinskih podjetjih in obratih se plača od prodaje osebe 3%.
2. Pripomba: Davki se plačujejo mesečno po obračunu, ki mora biti goštniki obrati predložiti pristojnemu občinskemu ljudskemu odboru do 15. v mesecu za pretekli mese.

2. Tar. št. 2:
1. Od vstopnic za veselice, na katere je dovoljen vstop proti vstopnini, vrtiljakov, cirkuških predstav, arhitekturnih nastopov in podobno se plača od prodajne osebe 3%.
2. Pripomba: Davki po tej tarifni številki se ne plača od kulturno-umetniških, kinematografskih in fiskulturnih prireditev.

3. Tar. št. 3:
1. Od nakupa in prodaje nepremičnosti se plača prometni davki v višini 10% od stopenj, ki jih predpisuje uredba o prometnem davku od nepremičnosti in pravic (Uradni list FLR št. 4-54).
2. Od reklamnih objav v kinematografih se plača od osebe objave 3%.
Del. št. V-990-10-54.
Črnomelj, dne 16. aprila 1954.
Predsednik OLO:
Janez Zunič, l. r.

Novomeški pevci v Slovenskih Konjicah

Slovenske Konjice, staro in prijazno štajersko mesto pod Pohorjem, so 25. aprila prvič praznovali svoj občinski praznik. S praznovanjem so združili tudi odkritje spominske plošče narodnemu heroju, borcu in revolucionarju Dušanu Jerebu na hiši, kjer je preživel svoja otroška in mladostna leta.

Dušan Jereb je živel in deloval tudi v Novem mestu, kjer je bil veterinar, eden od organizatorjev komunističnega gibanja v Novem mestu in pobudnik revolucionarne borbe in vstaje v tem kotu Dolenjske, kjer je za svobodo dal tudi življenje.

Novomeško kulturno društvo nosi po tem velikem domoljubu in borcu svoje ime, zato je poslalo v Konjice k odkritju spominske plošče svoj moški pevski zbor. Z zborom je šla tudi delegacija: zastopnik okrajnega komiteja ZKJ, zvezni poslanec Avgust Jazbec, predsednik Mestnega odbora zveze borcev Janez Zupančič, zastopnik okrajne Ljudske prosvete Slavko Kastelic in predsednik društva »Dušan Jereb«. Na poti se je pevski zbor ustavil jutraj v Radečah in zapel tri pesmi pred spomenikom padlih borcev in žrtveh, ob 10. uri je pa v Konjicah sodeloval pri odkrit-

ju spominske plošče Dušanu Jerebu. Zastopniki Zveze borcev in Novega mesta, mestnega ljudskega odbora in novomeškega kulturnega društva so položili pred odkrito spominsko ploščo lep lovorjev venec. Plošča nosi napis: »V tej hiši je dorasčal narodni heroj Dušan Jereb, ki je v veliki borbi 1941-45 žrtvoval vse, tudi življenje.« O liku Dušana Jereba, revolucionarja in borca, je spregovoril naš zvezni poslanec Avgust Jazbec.

Popoldne je dal moški pevski zbor pod vodstvom Toneta Markija v veliki dvorani novega prosvetnega doma koncert partizanskih, umetnih in narodnih pesmi. Zbor se je dobro pripravil in je po zaslugi kvalitetnega programa in zaradi resnično kvalitetnega petja požel burne aplavze Konjčanov in ostalih gostov.

Nazaj grede se je zbor ustavil v Novem Celju in priredil zvečer koncert v bojnišnici za pljučno tuberkulozo. Bolniki in uslužbenici bolnišnice so napolnili krasno baročno dvorano (bolnišnica je bila nekoč grad). Ploskanju ni hotelo biti kraja in bolniki so prosili samo: »Se nam zapoje, še... Pevski zbor je pozdravil primarj dr. Kopač (Novomeščan) in dejal: »da tako lepega

petja bolniki še niso slišali v tem prostoru!«

Tako v Konjicah kot v Novem Celju je bil zbor in delegati sprejeti izredno priščno in gostoljubno. Kulturno društvo Dušan Jereb se tudi na tem mestu lepo zahvali mestnemu občinskemu odboru in odboru Zveze borcev v Konjicah, družini Jerebovi ter primariju dr. Kopaču v Novem Celju.

To in ono iz Adleščev

Nedavno je »Adleščka« tamburica ponovno nastopila v Črnomlju v Domu JLA. Polna dvorana in odobravanje, ki so ga želi mladi tamburaši, priča, da je koncert uspel.

V sredo, 7. aprila, je tamburški zbor nastopil v Adleščki s koncertom v počastitev odhajajočih rekrutov. Po himni je mlade fante pozdravil predsednik občine Ivan Počak, nato pa se je taktično Lovce Svetkovič in solski upravitelj Rudi Stanger. Sledilo so koncertne točke, ki jih je tamburški zbor prav dobro zaigral. Po koncertu so odhajajočim priredili zakusko.

Da se odtegne mladina škodljivemu vplivu gostilne in slabe družbe, so tamburaši sklenili, da bodo ob nedeljah po rednih vajah prirejali ples za mladino. Tov. dirigent pa jih bo ob takih prilikah poučeval o lepem vedenju. To zamisel smo pozdravljamo. Pripravljeni smo, da je to pravilna pot, da se naša dorasčajoča mladina pravilno vzgoji, zlasti še na vasi, obenem pa ima tudi prijetno zabavo po celotnem teškem delu. Tudi mesečni odnosi bodo lahko postali topeljši in iskrenjši.

Obeta se nam vesel dogodok. 1. maja dobimo pošto, kmalu pa bo iz Črnomlja vozil tudi avtobus. Tako bomo bližje kulturnemu središču — Črnomlju, kar se bo poznalo v kulturnem in materialnem oziru.

Ubijalec Kralj Franc je dobil deset let strogega zopora

Zločinski uboj 78-letnega Janeza Junca v gozdu nad Pristavo pri Orehovali lani 22. julija je razburil vso okolico. Sum je krvavo dejanje je takoj padel na Franca Kralja iz Vel. Brusnice, ki je edini zahajal k Junčevim in so ga tudi usodnega dne videli pri njih. Kralj je mlincem takoj, še predno je bila napravljena obdukcija trupla, priznal uboj in tudi točno opisal, kako ga je izvršil, pozneje pa je spet vse zanikal. Ker je obstojal sum, da z njegovo pametjo ni vse v redu, je bil poslan na opazovanje, kjer pa so potrdili, da je duševno povsem zdrav.

Okoliščine uboja in nagib zaradi katerega je bil ubit pokojni Junc, ni povsem pojasnjen. Ubit je bil na ta način, da ga je ubijalec devetkrat mahnil z vejnjakom (krošljem) po glavi. Imel je tudi odsekano levo roko v zapetju, kar kaže, da se je z roko branil udarcev po glavi.

Kralj je znal kot surovež in pohlepnež po premoženju, vendar prvotni sum, da je hotel s tem dobiti možnost poroke s pokojnikovo vdovo, ni bil potrjen niti po pričeh niti po njegovi izjavi. Zagonetno je tudi, kako sta prišla usodnega dne skupaj v gozdu, ko po navadi Junc ni hodil tako daleč od doma. Kralj je trdil, da je Junc napadel njega. V resnici je bil prostor 30 metrov, kjer so našli ublega, poskropljen s krvjo, kar kaže, da je bila borba med ubijalcem in napadenim huda. Čeprav je Kralj pozneje svojo izpoved mi-

Kočevski lovci so zborovali

Devetnajstega aprila so imeli člani okrajne lovske zveze Kočevska letni občni zbor, ki mu je prisostvoval tudi zastopnik rep. lovske zveze Ivo Kres. Delegati so zastopali vseh 12 lovskih družin v okraju.

Po obračunu dela Lovske zveze v lanskem letu so lovci vneto razpravljali o nekaterih zadevah svoje dejavnosti, pa tudi o pomankljivostih. Poudarili so, da bo treba poslej več storiti za vzgojo mladih lovcov in se znanjati za lovsko literaturo. Hude nadloga so volkovi, ki zlasti pozimi prizadenejo veliko škodo plemeniti divjadi. Volkove bo treba uničevati še bolj kakor dosedaj. Lani je bilo več pogorov na volkove, vendar brez pravega uspeha, ker je precej lovcov stalo ob strani. Zastopnik rep. lovske zveze je poudaril, da je lovstvo osnovano na popolnoma prostovoljni podlagi, zato se mora sleherni lovec za-

Delovni kolektiv! Podprite s darili in s prispevki TOMBOLO, ki je priredil OKRAJNI ODBOR RDEČEGA KRIZA V NOVEM MESTU

Potem, ko mu je doma postalo nerodno zaradi malomarnega poslovanja in prisvajanja, zaradi katerega je imela KZ Semič nad pol milijona din škode, jo je bil bivši poslovodja Miran Petric popihal v inozemstvo. Po bridkih razočaranjih v Trstu in pozneje v Parizu se je skesal in vrnil domov. Za svoje svornostno poslovanje v letu 1952, ki izkazuje v blagajni kmetijske zrupe po revizijskem poročilu 516.343 din primanjiljaja in ker si je ob raznih prilikah prisvojl najmanj 54.000 din, ga je senat okrožnega sodišča v Novem mestu obsodil na 1 leto in 6 mesecev zopora. Oškodovana KZ bo morala svoje terjatve uveljavljati s civilno tožbo.

Novice iz Strug

Malokdaj silimo o našem kraju, marnokodno morda sploh ni znano, kje smo. Struge so resti precej oddaljene od večjih kulturnih središč. Kakor tudi od železnice. Toda kraj je lep in zanimiv. Leži na začetku Šuharjeve doline. Ima obliko doline, ki je dolga okrog 7 kilometrov. Obdaja jo nizko grčevje z najvišjim vrhom Sv. Anjo, od koder je lep razgled na okoliš. V kraju je vse polno krasnih znamenitosti. Čeprav se o nas dosti ne sliši, ne smimo. Po obovoditvi smo še precej napredovali. Zemlja ni preveč rodovitna, vendar naši trdni in delavni kmetje s pridnostjo in marljivostjo prinese vse te vrste. Njih glavni pridelek sta koruza in krompir. Čestokrat kmetu tudi narava ni naklonjena. Če je leto deževno, mo lahko povodenj vzame ves pridelek. Najhuje je bila povodenj leta 1933, ko je voda preplavila vsa polja in vasi. Ker zemlja ne nudi kmetom dovolj sredstev za obstanek, odhajajo tudi na razna sezonska dela. — Kmetje pri nas so tudi pridni živinorejci in lovci.

Tudi naša dekleta ne počivajo. Kočevski si pridobiti čim več praktičnega znanja, saj pravi pedagog: »ljubezen gre skozi želodec.« Zato so v zimskem času priredile kuharski tečaj, katerega je obiskovalo 15 tečajnic. Tečaj je organizirala ženska organizacija, vodila pa ga je poizričajna gospodinja Karolina Pogorelec, ki je dala na razpolago prostore in praktično znanje. — Udeležence so ob zaključku tečaja priredile kvalitativno razgato, združeno z uspešnim kulturnim programom.

Veliko zanimanja so pokazale dekleta tudi za zdravstveni tečaj. Navzlic slabemu vremenu in oddaljenosti so redno hodile k predavanjem in z zanimanjem poslušale predavanja učitelje. Tečaj je bil v šoli in je v ponos struški dolini.

Lismo slovenskega vojaka iz Bitolja

Bitolj — Makedonci mi pravijo Bitola, tuji ga poznajo tudi pod imenom Manastir — je mesto na skrajnem jugu naše države, le 16 km oddaljen od sosednje Grčije. Ima 38.000 prebivalcev in se razprostira ob vzhodni Peristera na začetku ravnine Pelagonije. V davnini je bila Pelagonija veliko jezero, ki se je v poznejših zemeljskih dobah osušilo. Mesto obdaja gorovje Baba, z najvišjim vrhom Peristera, na katerem so lani odprli lep planinski dom. Letos so pa bile na njem smuške tekme za prvenstvo Makedonije.

Naj bralce Dolenjskega lista nekoliko seznanim z življenjem v Bitolju. Prebivalstvo je zelo pestro. Razen Makedoncev žive v Bitolju še Grki, Turki, Bolgari, Srbi in Cincari. Od ostalih prebivalcev se razlikujejo le Turki s svojimi mesi in turbanji. Bitoljčani so fastidni vsi temeljnisti in lepo računli, zelo družabni in vesele narave, do-

nim le burek, ki je tu prava narodna jed. Bureki so polnjeni s sirom ali z mesom in jih prodajo silno veliko na dan, zlasti v jutranjih urah, ko grebo ljudje na delo. Zjutraj tudi srečam v vsakem koraku prodajalce vrtnice rakije, ki jo segrevajo v posebnih, prenosnih pečicah. Posebnost so tudi prodajalci pečenih bučnih pečk — spedečne semkije, jim pravijo Makedonci, ki jih zelo radi jedo. V kinodvorani opozarjajo posebni napisi, da je prepovedano jesti pečene semkije, razumljivo, sicer bi obiskovalci na debelo nastajali tla z lučninami.

Kulturno življenje v mestu je tudi precej pestro in razgibano. Bitolj ima poleg osnovnih šol še višjo gimnazijo, učiteljsko, srednjo ekonomsko šolo, srednjo medicinsko in babisško šolo. Razen teh je še nekaj šol za narodne manjšine. Letos je bila v vasi blizu Bitolja 100 letnica prve makedonske šole.

Bitolj ima tudi svoje profesionalno gledališče, toda repertoar je precej skromen. Nedavno so uprizorili dramo »Makedonska krvava svatoba, ki je s svojo vsebino in dobro izvedbo večetkrat napolnila gledališče. Za razvedrilo skrbijo tudi tri kinodvorane, ki stalno predvajajo najnovejše filme. Z velikim zanimanjem pričakujejo Bitoljčani našo Vesno, ki bo v kratkem na sprejdu.

Saš kula in džamija v Bitolju

krdela prav resno ogrožala. Najkrvoločnejša zver Evrope, šakal, živi danes še samo v makedonskih gozdovih.

Med najvažnejšimi industrijskimi obrati v Bitolju je velika tovarna usnja, ki spada med najmodernije v državi. Imajo še tobacno tovarno usnja, svilažno in tovarno mlevskih izdelkov. Večino teh obratov, kakor tudi kulturnih ustanov, je dobil Bitolj šele po osvoboditvi, ko je Makedonija, prvič v svoji težki zgodovini, svobodno zadrla in zaživelja.

Se kratek pogled v okoljske vasi. Vse vasi imajo lepo urejene ceste in pota, ki jih potiče osvetljevanje elektrika, vodnjake in kanalizacije, mnogo vasi je tudi ozvočenih. Po vaseh so zrastle prostorne šole in lepi zadržni domovi, opremljeni s kino projektorji. To je nova, napredna Makedonija, ki se v vasi silami bori za svoj razcvit in pomena s klavnimi ostanki zaostalosti, v katero so jo včasih neudrudno pihali turški fevdalci. age, pozneje pa korumpirani politiki nekdanje Jugoslavije. Stanko Pleškovič

Uspehi naše industrije v letu 1953

Za uspešen razvoj in napredek naše mlade socialistične države je potrebna trdna in široko razvita industrija. Kajti močna industrijska proizvodnja ni le eden najmočnejših ekonomskih virov, ki ustvarjajo podlago za blaginjo naših narodov, blaginjo in napredek delovnega ljudstva, temveč pomeni tudi gospodarsko osamosvojitve. Kolikor več država lahko sama ustvari in proizvede dobrin, toliko samostojnejša je v svojem gospodarstvu in toliko večja je tudi njena politična samostojnost in obrambna moč. Brez velike, dobro razvite industrije si naše nove Jugoslavije sploh ne moremo več zamisliti. Kajti Jugoslavija ni samo nova država, Jugoslavija je tudi napredna država. Zato vlaga orjaške napore za izgradnjo svoje industrije, in njeni uspehi ne presenečajo samo nas, ampak tudi tujino.

Kaj nam o naši lanskim industrijski proizvodnji v posameznih panogah povedo številke?

3 MILJARDE KILOVATNIH UR

Jugoslovanske elektrarne so lani dale okrog 3 milijarde kilovatih ur električne energije: hidroelektrarne poldrugo milijardo kilovatih ur, termoelektrarne pa 1 milijardo 482 milijonov. Proizvodnja električne energije se je v primeri z letom 1952 najbolj povečala v Crni gori (40%), na Hrvaškem se je povečala za 14%, v Bosni in Hercegovini za 13%, v Makedoniji za 12%, v Srbiji za 11% in v Sloveniji za 7%.

MILIJON TON PREMOMA MANJ

Občutno škodo našemu gospodarstvu, ki potrebuje čimveč energetskih virov, je prizadejala zmanjšana proizvodnja premoga. Predlanskim smo nakopali 12 milijonov ton premoga, lani pa samo 11 milijonov ton, zaradi tega je nastal precejšen primanjkljaj kalorij, ki je prizadel vsa naša industrijska. Proizvodnja premoga lani je bila približno ista le v Sloveniji (2 in pol milijona ton), v vseh drugih republikah, posebno v Bosni in Hercegovini, je pa bila precej manjša kot 1952. Večja je bila le v Crni gori.

NAFTA — OD 928 TON NA 172.000 TON

Naša zelo važna industrijska surovina je nafta. Predlanskim smo jo načrpali 151.500 ton, lani pa za 172.000 ton. Sedaj pa primerjajmo to številko z letom 1940, ko so v vsej bivši Jugoslaviji načrpali le 928 ton nafte!

Razen nafte smo pridobili lani tudi 73 milijonov kubikov zemeljskega plina, za 60 milijonov kubikov več kot 1952.

TRICETRT MILIJONA TON ZELEZNE RUDE

Pomembne uspehe smo lani dosegli tudi v proizvodnji kovin. Proizvodnja železne rude je bila 795 tisoč ton, za 119 tisoč ton višja kot 1952. Bakra smo dobili 1 milijon 34 tisoč ton, svinca 1 milijon 43 tisoč ton, kromove rude 127 tisoč ton. Zmanjšala se je pa proizvodnja boksita — od 577 tisoč ton na 462 tisoč ton. V proizvodnji barvastih kovin je bil močan porast elektrolitičnega bakra, od 21.390 ton (1952) na 27.760 ton, ter rafinirane svinca, od 67 tisoč ton na 70.800 ton. Srebra smo dobili 95 ton, 15 ton več kot leta 1952.

JEKLO IN VALJANI IZDELKI

V metalurgiji smo dosegli pomembnejše uspehe zlasti v proizvodnji jekla in valjanih izdelkov. Proizvodnja jekla se je lani povečala od 442.000 ton na 515.000 ton, slovenske jeklarne so dale 276.000 ton jekla. Proizvodnja valjanih izdelkov je bila 320.000 ton, za 27.000 ton večja kot 1952.

Manjša je pa bila proizvodnja surovega železa (270.000 ton), letos bo pa gotovo narasla, ker bo v Zenici začel obratovati prvi veliki plavž, ki bo proizvajal dnevno 600 ton.

KEMIČNA INDUSTRIJA

Krepko se je povečala industrijska proizvodnja v kemični industriji. Kemične tovare so lani dale nad 40.000 ton žveplove kisline (8000 ton več kot 1952) ter nad 93.000 ton umetnih gnojil (leta 1952 smo dobili umetnih gnojil 69.700 ton).

1310 KAMIONOV

V kovinskih industriji se je posebno povečala proizvodnja

železnih odlitkov (67.000 ton), serijskih orodnih strojev (2600 ton) ter gradbenih strojev in naprav (1370 ton). Železnih in jeklenih konstrukcij smo izdelali 39.400 ton. Leta 1952 smo izdelali 700 kamionov, lani pa že 1310. Proizvodnja kmetijskih strojev je napredovala od 9700 na 11.000 ton.

37.000 RADIJSKIH SPREJEMNIKOV

Povečanje proizvodnje v kovinski in elektroindustriji je pravzaprav odraz naše industrializacije. Elektroindustrija je lani izdelala povprečno vsak mesec 3.551 motorjev, generatorjev, dinamo strojev itd., ter 172 transformatorjev; na domači in tujih trg je poslala 157.000 merilnih instrumentov, 39.000 elektronov in 37.000 radio aparatov (leta 1952 smo izdelali 27.298 radijskih aparatov), vrhu tega pa še marsikaj.

V SLOVENIJI POVEČANJE ZA 16 Odstotkov

V primeri z letom 1951 je bila v Jugoslaviji industrijska proizvodnja večja za 11% (pri tem niso vštete vojna industrija, ladjedelnice in še nekatere panoge). V Sloveniji se je industrijska proizvodnja lani povečala za 16%. V primeri z letom 1952 je naša splošna industrijska proizvodnja najbolj porasla v prehranski industriji (43%), v elektroindustriji (40%) in v proizvodnji nafte (30%).

Kaj nam povedo vse te številke? Da je industrializacija v naši novi, socialistični državi, ko so tovarne, to se pravi industrija v rokah delavcev, že do danes dosegla tak razvoj, o katerem se nekdanji Jugoslovanci, v klečah tujih izkoriščevalcev, še sanjalo ni.

VZGOJNA SVETOVALNICA V NOVEM MESTU

Staršem v Novem mestu, okolici in šolam v okraju sporočamo, da je Društvo prijateljev mladine uspešno dobilo prostore za poslovanje vzgojne svetovalnice. Upravnik Zdravstvenega doma je dobrohotno dovolil, da svetovalnica lahko uporablja prostore za svoje delo v detjem dispanzerju, za kar se mu društvo iskreno zahvaljuje. POSLOVALNICA JE ODPRTA ZA ENAKRAT VSAK ČETREK OD 4. DO 6. URE POPOLDNE. O namenu svetovalnice smo obširno poročali v Dolenjskem listu 5. marca t. l. — Starši! Posvetujte se o vseh problemih vzgoje otrok v tej novi in preprosti ustanovi! Šole naj se o perečih vzgojnih problemih mladine obračajo na imenovano društvo.

SEKCIJA ZA DRUŽINSKO VZGOJO PRI DRUŠTVU PRIJATELJEV MLADINE NOVO MESTO

Morali bi dobiti — pa še vedno manjka ...

V trgovskem podjetju z lesom in suho robov OZZ Kočevje je lani delovali kolektiv pred kratkim sestane, katerega udeleženci se dolgo ne bodo pozabili. Pred kolektivom je bila odobritev bilance za lansko leto. Zbrani delavci in uslužbenec so pazljivo sledili obrazložitvi posameznih postavk bilance. Vse je šlo nekako v redu, samo pri plačilnem fondu se je zataknilo. Novica, da bodo prejeli na račun lanske razlike (omeniti moramo, da je prejel kolektiv od meseca julija lani naprej samo obračunske plače, to je 80 odstotkov), samo 157.000 din in ne 758.000 kar bi zneslo 100 odstotkov plače. Med kolektivom je zavralo: »Kdo je odgovoren za tako stanje, kje so vzroki, itd. In kaj se je nato vse ugotovilo! — na žalost prekasno. Največje zlo je bil — slabo sestavljen tarifni pravilnik podjetja. Plače nekaterih uslužbencev in delavcev niso bile pravilno kategorizirane, pri podjetju so delali od časa do časa priložnostni delavci, ki so obremenjevali plačilni fond, povrhu pa še slabo knjigovodstvo v lanskem letu, vse to je bilo vzrok, da je bil plačilni fond ob koncu leta visoko prekoračen. Ne smemo pozabiti tudi slabe kupčije z osebnim avtomobilom, kar je prineslo kolektivno škodo okrog 800.000 din. Če bi hotel kolektiv izplačati vsa razlika plač od lanskega leta, bi prišlo podjetje na kant, saj bi morali plačati nad 7 milijonov davka, kar je za razmeroma malo podjetje s 40 članskim kolektivom nemogoče. Kolektiv se je hočel noč moral sprizniti s stanjem in z izgubo.

Ma kriv ves kolektiv z vodilnim kadrom v podjetju in delavskim svetom, za katerega moramo reči, da je svojo vlogo slabo opravil.

»Vsaka šola nekaj stane, si ališal delavce, ko so se razhajali s sestanka. Toda ta šola je draga in verjamemo, da se je delovni kolektiv od nje mnogo naučil.

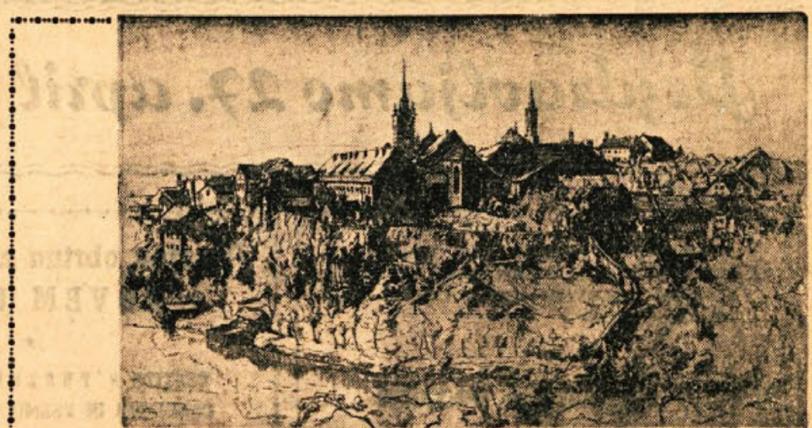
— om —

Kdo ga je poznal?

Matasovega Korla, katerega sliko (ni znano če obstaja razen objavljene še kakšna fotografija tega svojevrstnega veseljaka in čudaka) smo objavili v 15. številki našega tednika, so spoznali mnogi Novomeščani. Dobili smo že nekaj zanimivih zgodbic, ki jih bomo začeli objavljati prihodnji teden. Vabimo naše bralce, ki so Matasovega Korla bližje poznali, da nam pošljejo kakšno okroglo iz njegovega pisanega življenja.

Obiščite Dolenjski muzej

Turistični vestnik je v januarski številki 1954 na strani 17 o Dolenjskem muzeju napisal: »Ne stori prav, kdor si ga ob obisku Novega mesta ne ogleda. Se ima veliko muzejalij, ki čakajo na razmestitev, toda, kar je urejenega, izpričuje smotrnost in preglednost. Prostori so izredno čisti, svetli in nekam toplo domačni — celo v arheološkem oddelku. Večje je urejena bogata zbirka iz NOB. Za tujca naj bi bil novomeški muzej stalna postojanka. V primeru, da ne

LJUDSKI ODBOR MESTNE OBČINE — MESTNI KOMITE ZKS IN MESTNI ODBOR SZDL V NOVEM MESTU
CESTITAJO DELOVNIM LJUDEM NOVEGA MESTA
K PRAZNIKU 1. MAJA
VZTRAJNO BOMO NADALJEVALI POT, PO KATERI NAS VODITA SOCIALISTIČNA ZVEZA DELOVNEGA LJUDSTVA IN ZKJ S TOV. TITOM NA CELU!

METLIKA bo vendarle dobila pletilno industrijo

Kot vse kaže, se bo končno letos le uresničila dolgotrajna želja Metličanov, da bi dobili v Metliko industrijo. Letos v maju bodo namreč zasadi v zemljo med Carovo hišo in hudournikom Susico prve lopate za »Belokranjko«, bodočo tovarno pletilne in zaves. Začetki tega tekstilnega obrata segajo že v prva leta po vojni, ko je bilo v Črnomlju osnovano Strojni podjetje »Belokranjska«. Mahajen obrat se je le počasi razvijal in zaposluje danes 57 delavk in uslužbenec. Od vsega početka pa do danes ima podjetje težave s prostorom, saj so vsi dosedanja prostori pretesni, pretemni, nehygienski, skratka neprimerni za sodobno pletilstvo. K temu so se pridružile še druge težave. Prostori sedanega podjetja v Črnomlju so namreč razmetani kar na štiri kraje. Tako sta uprava in šivalnica v enem prostoru, pletilnica je od tam oddaljena okoli 600 m, medtem ko je barvarnica pri enem, skladišče pa pri nekem drugem privatniku. Vsi ti prehodi, prenosni, prevozi in čakanje veljajo letno 2.100.000 din rezijskih stroškov, kar močno obremenjuje podjetje, ne glede na to, da tuji t prostori ne odgovarjajo potrebam.

Sedaj izdeluje podjetje zimske in letne vrhne pletenine, v minulem letu, pa je proizvajalo preusmerilo tudi na izdelavo zaves, ki jih je okoli 15.000 m že odpremo v Ljubljano in v razne kraje Jugoslavije. Ker pa vedno nova naročila podjetje ni moglo zmagovati, si je v St. Vidu pri Stični pri tamšnjem pletilstvu zagotovilo še en stroj za izdelavo zaves, tako da zdaj trije stroji izdelajo mesečno okoli 4500 m zaves. Poleg tega izgotove na ostalih strojih letno okoli 20.000 raznih vrh-

njih pletenin. Število delovnih moči in z njimi množina izdelkov pa bi se lahko še precej povečala, vendar za sedaj to ni nogoče zaradi pretesnega prostora. Kljub temu, da je bilo zadnje čase precej govorica, da bo Metlika ostala brez pletilne tovarne, so v minulem mesecu na merodajnih mestih vendarle odločili, da že v maju začne v Metliki z gradnjo novih tovarniških objektov. Obrnili smo se na direktorja podjetja tov. Franca Tešarja, ki nam je reče volje postregel z nekaterimi podatki. Gradnja pletilne tovarne bo veljala okoli 300 milijonov dinarjev in bo izvršena v dveh od treh etapah. Ze letos bo zgrajena pletilnica, čistilnica in del barvarnice. Čistilnica bo vsekar rentabilna, saj od Karlova do Ljubljane ni sličnega podjetja, medtem ko bo barvarnica prišla v poštev predvsem za barvanje volne. Otvoreja je namreč že zdaj v Beli krajini in po sosednji Hrvaški precej razširjena, pričakovati pa je, da se bo še bolj dvignila z uvedbo kvalitetnejših ovčjih pasem. Pletilnica bo letos na motornih in ročnih pletilnih ter šivalnih strojih zaposlovala 90 ljudi in prav tako bo tudi v barvarnici in čistilnici delalo okoli 30 delavcev in delavk. Zgrajeni pa bodo letos seveda tudi upravni prostori in skladišča. V drugi fazi bi bilo v podjetju nameščenih že 224 stavev, v naslednjih letih pa bi se z veržimnim stolom, ki bi veljal kakih 12 milijonov deviznih dinarjev, in pomožnimi stroji izvršila razširitev tudi na izdelavo svilenega perla. Pri začetnih gradnjah bo nekoliko težav s pitno vodo, ki pa jo po dosedajšnjih raziskavah ne bo treba napeljavati iz Obrha, ampak bodo verjetno zajeli dobro talno vodo prav blizu tovarne. Prav tako bodo iz bližnje Kolpe dobili industrijsko vodo, medtem ko bodo čistilne naprave skrble, da ne bodo tovarniške odplake skvarile reke in škodovalle ribjemu zarodu. Sicer pa se bodo vse odplake staleke v vodovodni kanal pod mostom, tako da tudi rečičko kopalnice ne bo prav nič prizadelo. Z novo pletilno tovarno, ki bo po vseh napovedih sodč, začela obratovati že to jesen, se bo Metlika po zaslugi ljudske oblasti vsaj skromno uvrstila med industrijska mesta, kar bo slej ali prej pripomoglo k lepšemu gospodarskemu razvoju mesta in okolice.

Iz Žužemberka pišejo

Priprave za 1. maj so v polnem teku. Na predvečer bodo zagoreli kresovi, mladina nižje gimnazije pa bo nastopila na trgu s kulturnim sporedom. Na zadnjem sestanku obrtnikov smo ugotovili, da šušmarj rastejo kakor gobe po dežju in skodujejo skupnosti. Menim, da oblast nasproti šušmarjem zelo milo postopa. Zanimivo je, da obrtniki točno vedo kdo šušmarji, bojijo pa se jih razkrinkati. Zaradi tega se stvari na morejso izboljšati.

tos ščetinar prizadejal veliko škodo, saj bodo morali kmetje od rane pomladi do pozne jeseni noč za nočjo čuvati gojla. Iz Dvora pri Žužemberku poročajo, da je na Jami pri Dvoru neznan storilec iz maščevalnosti prerezal vimena krav, ki je imela še mlado doječe tele. Stare račune sta poravnava dva vaščana, pa ne z denarjem, ampak z noži. Pri tem je bil hudo oklan F. S. z Vinkovega vrha. Pomoči je iskali v bolnišnici. Topli dnevi privabljajo posebno ob nedeljah od vseh strani mnogo izletnikov, ki si ogledujejo naš kraj. Zalosten pa je pogled na trg, ki nam ne dela časti, onesnažen z živinskimi blatom, kupi polen, drv in smeti. Nezakrite jame tudi kažejo za nemarjeno lice trga. Da bo izgled lepši, je nujno treba nekaj storiti, trg temeljito počistiti in odstraniti vso nepotrebno navlako. S. H.

Severin Šali:

POMLAD V NOVEM MESTU

Kostanji stari so ozeleneli, pomlaja mesto spomladanski dih; začudeno zrem novo sonce, tiš, kot mrtvi bi obraz oživeli...

Le noč je vmes, in vse je spremenjeno: drevesa, hiše, in pogled ljudi; kakor da zemlja znova se rodi in da je vse na svetu urejeno.

Oblak svetel potuje na zapad, nad mestecem med gozdnimi otoki; in ko osonec grem na Breg, po Lekli, mi je, kot šel bi davni čas tskat.

Poglej jo vrbo, kjer nekoč piščal urezal sem; in tamle čaka skala, da sedem nanjo, kot bi me spoznala, čeprav zastrt sem s sencami daljav.

Pozdravljena, pomlad! Od kod prihajaš v to staro mesto s sijem ranih let? Se mi odpiraj kot gorjanski cvet, mi ko Trnjalčica iz spanja vstajaš?...

Mladi se zemlja; lep je svet, brsti. Kopicca hiš je ko podoba stara, ki luč po nji nadahne nose čava; v globini Krke Breg odsev lovi.

»Glej, očka, glej: metuljček tam leti! zasišiš hčerkico... Zda se zavem: ko me zaprosi, naj ji kaj povem, pošepetam: Se mi pomlad živi!...

Od neočiščene volne do elegantne obleke

(Z obiska v novomeški tekstilni tovarni)

Za napredek in razvoj tovarne

»Takrat ko so kolovrat neustrudno brneli po vseh pristavnih in ko so celo elegantne gospe, oblečene v svilu in čipke, tmela svoje preslice...» Tako se začne roman angleške pisateljice Elliot o tkalci iz Ravnoolja, o propadanju obrtnega tkalstva in čedalje močnejši prevladi tkalskih strojev, izumelnih prav v Angliji, klasični dežel tekstilne industrije. Kolikokrat sem doma gledal mater, ki je na kolovratu sukala predvjo v grobe nitke, ali sosedka tkalca, ko je na svojih velikih okornih starih tkal platno.

»Takrat, ko so kolovrat neustrudno brneli...» Danes brni jo le še ponekod, za domačo rabo. Kakor povsod, ima moderna tehnika tudi v tkalstvu svojo glavno besedo. Brnenje, ki ga poslušam v svetli in veliki predilnici, je neustrudno brnenje predilnih strojev, ki sučejo tanke volnene nitje bogve koliko stokrat hitreje od najurnejše predice. Ti veliki predilni stroji so pravzaprav čudo tehnične prenavljajo niti, se zavrtijo 6000 krat na minuto, pa vendar teko tanke niti kot bi bile jeklene, ne pa iz rahlih volnenih kosmičev. Poiznesno volno v stroj, stroj začne brniti, vse vodi in regulira sam, do konca, ko navija spredene niti. In spominim se nekoga, ki je zapisal, da sopežija ni samo v mesečini, lepša in velika poezija je tudi v strojih. In jaz bi dodal: tudi v rokah, ki posegajo med široke spremene brzežnih nit in pazijo, da se vse razvija v redu, pa v čistilnici in pralni in v vseh teh prostorih. Poezija dela, ki potem zavetja v elegantnem ženskem kostimu ali srčkani otroški obleki...

Tu, v predilnici in sosedni tkalnici, kjer teko že izpreden niti, med njimi pa sviga čolnček in tke blago najraznovrstnejših vzorcev — v teh dveh prostorih je srce tekstilne tovarne. Toda preden pride volna do predilnice in potem iz tkalnice kot dogotovljeno blago v skladišče, je precej dolgo pot. Kar težko si zamisliš, da bo iz umazane volne, ki si čiznotni, vretena na strojih, ki jo viden vskladiščeno v balah, nastal nazadnje tak lep kos blaga, snežno bel, živorečen, pisan in podobno. Nelepa buba se je spremenila v krasnega metulja.

Za napredek in razvoj tovarne Novomeška tekstilna tovarna. Novoteks, na zunaj ni videti bogve kako velika, ko pa stopiš v notranje prostore, si nemalo začuden. Vraga! saj je to velika stvar, sem si dejal, ko mi je strokovnjak razkazoval tovarno, na katero so novomeški tekstilci upravičeno ponosni. Saj je po kvaliteti svojih volnenih izdelkov prva v Sloveniji,

kar se tiče kamgara, pa sploh prva v državi. In to ni malenkost med tolikim številom naših tekstilnih tovarni! Zato so na zagrebškem velesejmu dosegli velik komercialni, s tem radi potreb pa so leta 1948 preusmerili obrat na predelavo volne. Danes izdelujejo blago za moške in ženske obleke iz mikane in česane volnene preje, blago za moške in ženske plašče, volnene odevje, volno za pletenje, sedaj bodo začeli izdelovati pa še krombil (stroj dobio iz Kočevja, kjer je že dolgo ostal neuporaben).

Na dvorišču čakajo novi stroji — prvi, doma narejeni pralni stroji (v Ljubljani), s kamijonom pa zlagajo kovinsko konstrukcijo. Dvorišče bodo namreč prekrili s stekleno streho in tako dobili nov delovni prostor: pralnice.

»Vsekakor želimo, in moramo, izpopolniti notranji obrat, za kar vlagamo tudi vsa možna sredstva. Predvsem nam gre za zgraditev kamgar-predilnice, ki bo imela 4000 vreten in proizvajala 1500 kg preje na dan. V Jugoslaviji je pomankanje kamgara (na državljana pride, n. dr. samo 1 nogavica!), zato na trgu po njem veliko povpraševanja. Kamgar-predilnica, ki bi bila v sklopu sedanjih obratov, bi bila silno koristna, tako za kraj sam, kot za okrajni proračun. Zaposlili bi novo delovno silo, okoli bi pa

Francka Nemeš je predsednica delavskega sveta v »Novoteksu»

dobil močan vir dohodka, saj je letna akumulacija pri elementih, kot so sedaj, 1 milijarda 55 milijonov letno (samo za ta obrat). Upoštevanje je treba tudi kapaciteto sedanjih strojev, ki niso 100 procentno izkoriščeni. Okraj nam je v ta namen določil 100 milijonov, od pomoči, ki jo je dobil, kar bi zadostovalo za velik del zgradbe. Toda republiška skupščina zneska ni odobrila in tako je gradnja tega oddelka trenutno zavrnjena. V enem mesecu pa bomo predložili republiški svetovno svetlo elaborat z vsi potrebne analize in utemeljitvijo. Če ne bo kazalo drugače, bomo šli na licitacijo pri investiciji kreditov.

Volna potuje

Tovarna kupuje volno v Angliji, umetno volno v Franciji in Nemčiji, prejo za česane tkalnice v Izraelu, Holandiji, Nemčiji in Italiji, precej domače volne pa dobi iz Slovenije. Sedaj pa se začne iz skladišča nje na pot, kajti ono je bil pač samo transport, pot skozi tovarno in preobrazbe, katerih učinek na primer, vidimo v izloženih oknih naših trgovin.

Prva postaja — to je pralni-

ca, trgalnica, sortirnica, kjer se umazana volna spodobno očisti in umije, da je pripravljena za barvarnico, odkoder potuje že v svojem novem liku v stiskalnico in sušilnico, od tu pa na svojo tretjo postajo, kjer gre že za res — v predilnico. Iz umazanih kosmov, ki smo jih videli v skladišču, tukaj že tako tanke, fine niti iz strojev, se navijajo na vretena in pripravijo za prostor, kjer se rodijo naše obleke, — za tkalnico. V tkalnici je nemara, vsaj za obiskovalca najlepše. Občuduj stroje, ki tako brezhibno in natančno tko blago raznih vrst in vzorcev. Saj je že kar za krojača, si misliš, »O, se ne! Le potipajte,« pravi spremljevalec. Potipijem, res: pod prsti je blago še nekako grubo, trdo; prijetno za oči, neprijetno za občutek. Greva v nov oddelek, skozi suho in mokro spretno; tukaj stroji iztkano blago raztegnejo, gladijo, poseben stroj mu kakor kosa kos površino in posnema vse, kar malone nevidno štrli iz površine. Precizen stroj! Naj se morda zmoti le za stotnik milimetra, pa bo skosav razrezala blago. (Nadaljevanje na peti strani)

Pozdravljamo 27. april in 1. maj - naša velika praznika!

VSEM SVOJIM ODJEMALCEM, POSLOVNIM
PRIJATELJEM IN DELOVNEMU LJUDSTVU
ŽELI ZA DELAVSKI PRAZNIK 1. MAJ
MNOGO USPEHOV!

★
**Splošno trgovinsko podjetje
Črnomelj**

**Okrajna obrtna zbornica
v NOVEM MESTU**

★
CESTITA V PRAZNIKU DELA SVOJEMU
ČLANSTVU IN VSEM DELOVNEMU LJUDSTVU!
ŽIVEL 1. MAJ!

MOŠKON JOŽE
čevljar
NOVO MESTO

GAZVODA JOŽE
mizar
GOTNA VAS

Ob delavskem prazniku
želi vsem delovnemu
ljudstvu mnogo uspehov
in delovnih zmag

**Okrajno
gradbeno
podjetje
ČRNOMELJ**

Za 1. MAJ čestita
ŠIVALNICA
NOVO MESTO

BEVC RUDOLF
klepar
NOVO MESTO

K PRAZNIKU DELA ČESTITA VSEM SVOJIM
CESTARJEM, DELAVCEM IN USLUŽBENCEM TER
ŽELI SE VEČ DELOVNIH USPEHOV

★
**Uprava za ceste LRS —
Tehnična sekcija Novo mesto**

Gostinsko podjetje
HOTEL »ORTNEK«

Čestita za 1. maj vsem cenjenim gostom
in se priporoča!

★
TUJSKE SOBE, PIJAČE, JEDILA, DOBRE
PROMETNE ZVEZE, LEPA OKOLICA!

Sindikata obrtnih
delavcev Jugoslavije
**podružnica
KOČEVJE**

★
ŽELI
OB 1. MAJU
VSEM
SVOJIM ČLANOM
MNOGO USPEHOV!

Vsem delovnemu
ljudstvu čestita
OB MEDNARODNEM
DELAVSKEM
PRAZNIKU

★
**KMETIJSKA ZADRUGA
METLIKA**

**ELEKTROTEHNIČNO
PODJETJE**

NOVO MESTO
Glavni trg 30
— telefon 126

Elektroinstalacije
Elektromehanika
Avtoelektrika

Čestita k prazniku dela
vsem delovnim kolektivom!

Delovni kolektiv
HOTEL »PUGLED« KOČEVJE

★
Čestita vsem cenjenim gostom k prazniku
dela in se še naprej priporoča!

**KMETIJSKA ZADRUGA RIBNICA
na Dolenjskem**

posreduje poljske pridelke in izdelke domače
obrli ter prodaja blago široke potrošnje, polje-
delske stroje in umetna gnojila.

★
Ob 1. maju čestita vsem svojim članom!

Delovni kolektiv
**KLEPARSKEGA
PODJETJA
KOČEVJE**

Čestita vsem delovnim
ljudem k prazniku dela!
Priporoča svoje
prvovrstne izdelke!

**Ljudski odbor mestne občine
KOČEVJE**

★
pošilja vsemu prebivalstvu ob delavskem
prazniku 1. maju borbene pozdrave z željo
za uspošno borbo v izgradnji socializma!

Vsem cenjenim gostom čestita k prazniku
dela — 1. maju

★
Gostilna »ROG« Kočevje
in se še naprej priporoča!

**OKRAJNA ZADRUŽNA ZVEZA
NOVO MESTO**

★
čestita vsem delovnim ljudem k dosežanim
uspehom. Naj bo 1. maj ponovna mobilizacija
vseh naših sil za nadaljnjo graditev socialistič-
nega gospodarstva in utrjevanje kmetijskega
zadrugištva!

**Trgovsko
podjetje
Straža**

Čestita ob 1. MAJU
vsem svojim
potrošnikom in se še
nadalje priporoča!

GOSTINSKO PODJETJE Črnomelj

čestita vsem delovnim kolektivom k prazniku
dela in se priporoča s svojimi prvovrstnimi
jedili in pijačami.

★
SOLIDNA POSTREŽBA!

**BELOKRANJSKA ŽELEZOLIVARNA
— Črnomelj**

izdeluje odlične trgovske in strojne sive
litine in odlične barvastih kovin.

★
Vsem svojim odjemalcem čestita za 1. MAJ!

Delovni kolektiv
RUDNIKA RJAVEGA PREMOGA KOČEVJE
čestita vsem delovnim ljudem k prazniku
dela!

★
NAŠI PROIZVODI SO ZNANI PO SVOJI
KVALITETI IN KALORIČNI VREDNOSTI IN
SO DOSLEJ DOSTOJNO REPREZENTIRALI
RUDARSKI KOLEKTIV RUDNIKA KOČEVJE
NA VSEH DOMAČIH TRŽIŠČIH

**Gozdno gospodarstvo
Novo mesto**

S SVOJIMI UPRAVAMI

želi ob mednarodnem prazniku
dela 1. MAJU vsem poslovnim
prijateljem in delovnim kolektivom
nove uspehe in zmage v plemeniti
borbi za izgradnjo socializma!

**INDUSTRIJA
OBUTVE**
Novo mesto

pošilja iskrene čestitke
k prazniku dela 1. maju
vsem svojim odjemal-
cem in dobaviteljem!

Vodovodno
instalacijsko podjetje
NOVO MESTO
CESTITA ZA 1. MAJ

Iskrene čestitke
za praznik dela!

Krojaško podjetje
»KROJAČ«
NOVO MESTO

Ključavničarstvo
in kovačija
NOVO MESTO

★
CESTITA VSEM
DELOVNIM LJUDEM
ZA 1. MAJ!

Kmetijska zadruga Ortnek

ima na zalogi umetna gnojila, špecerijo, galanterijo
in manufakuro.

★
Vse to nudi po najnižjih dnevni cenah.

Vsem odjemalcem čestita k prazniku dela!

Delovni kolektiv
Gostinskega podjetja RIBNICA

čestita svojim cenjenim gostom k prazniku dela
in se še nadalje priporoča!

Nudimo izvrstna jedila in pijače!

KMETIJSKA ZADRUGA ČRNOMELJ

čestita k prazniku dela vsem
delovnim kolektivom!

★
Se priporoča za cenjeni obisk potrošnikov!

Od belega kruha doma - v tujino za hlape in dekle...

Gotovo boste trdili, da takih ljudi, ki bi to počeli, ni. Pa jih je na žalost še nekaj. Res to niso starejši trezni ljudje, po navadi so mladi moški in ženske, ki dostikrat od obilice belega kruha ne vedo, kaj bi počeli. Zamika jih tujina, ki si jo slikajo v svoji domišljiji kar najbolj bajno. Lahkomično zapustijo rodni kraj in dom ter se po nezakonitih potih podajo v neznan svet. Mnogi so se že skesanji vrnil. Mnogi se še udinjajo v tujini za hlape in druge poklice za breme groše in upajo na srečo. Tudi taki so, ki pred odhodom napravijo kaznivo dejanje, da bi bil tam v svetu bolj »slaven«. Zanje je pot nazaj še bolj grenka.

Viktor Kužnik se je vrnil po devetih letih

Srednje veliko in dokaj lepo posestvo ima njegov oče v Podliscu pri Dobriču. Viktor je bil med drugimi zapeljani v domobranskih vrstah. V Zagradcu pri sestri ga je dobil domobranski val v začetku maja 1945 in ga potegnil s seboj v tujino, čeprav je bil v civilu, češ »partizani bodo vse poklali«. Potem je z ostalimi vred nastopil grenko pot brezpravnega begunca. Oborožene domobrance, četnike in ustaše so zaveznik izločili in odgnali, civiliziste pa dali v taborišče pri Špitalu na Kororkem. Za udobnost tu ni bilo kaj prida poskrbljeno. Po 26 jih je spalo na tleh majhne sobice. Barake so prej služile za konjske hleve. Do leta 1947 je še nekako šlo. Dobili so razen »stanovanja« v barakah tudi hrano, obleko in celo cigarete. Potem se je

nehalo. Zdravnik je vsak mesec vse pregledal in tisti, ki jih je spoznal za delo sposobne, so izgubili vse ugodnosti, razen »stanovanja« v barakah. Kakor veš in znaš — si služi kruh in obleko... Posamezniki so odšli v Avstralsko deželo, celo v Avstralijo, toda nekateri so se že vrnili. Le redki so dobili zaposlitev pri avstrijskih podjetjih, saj je domačih delavcev, zlasti za boljša dela, dovolj. Ostane samo še upanje na delo pri kmetih. Veliki kmetje že več kot deset let zaposlujejo za najslabša težaška dela samo vojne ujetnike in begunce. Redko kateri zdrži pri kmetu več mesecev. O kakih plači skoraj ni govora, komaj nekaj šilingov na mesec. Najhujše pa je, da ni hrane ne dobiš in dobesedno stradaš pri najbolj napornem in umazanem delu. Kužnik je povedal, da je pri kmetu, kjer je bil zaposlen kot hlapec, pomagal zaklati štiri pitane svinje, kakšno meso ali mast imajo — pa ni okusil... Nikdar tudi ni videl, kaj se za družino kuha. Ti, hlapec, si brezpravno človek, pravi suženj, zato garaj in molči ali pa pojdi...

Štiri leta se je odpravljala domov

Topla in vabeča pisma so prihajala iz domovine od staršev: »Pridi domov, nič se ti ne bo zgodilo, kruha in dela imamo dovolj!« O vsem, kar se pri nas dogaja, so bili begunci obveščeni, vendar... Kužnik je stokrat sklenil, da gre domov, pa vedno ga je kodo premamili. Prva leta so govorili: »Ne hodite nazaj, mi gremo z orožjem in bomo pregnali komuniste!« Potem

je to utihnilo. Drugi so govorili: »Ne nazaj, tu smo vsaj »svobodni!«; kaj bi tam, kjer ni svobode; pod tak režim pa že ne!« Take in drugačne lažne sovražne parole so za drževalce Kužnika in še naprej je noč za nočjo hranil stenice v barakah, še naprej je dan za dnem kot tisoč ostalih lovil skorjice kruha za preživljanje. Potem se je le odločil. Sel je na naš konzulat v Celovcu. Tam so mu natanko povedali, kako in kaj, še celo, kod bo potoval in kje naj se javi. Če v nekaj dneh je dobil dovoljenje in je lepo, kot so mu povedali na konzulatu, brez vseh težav prišel na dom.

Kako pa s tistimi, ki sedaj nezakonito pridejo čez mejo?

Da, tudi o teh »lovcih sreče« je Viktor Kužnik veliko povedal. Pozna jih precej, saj so nekateri prišli iz domačih krajev, pa tudi vrnili so se že nazaj. Pravi, da je za take še slabše kot za vojne begunce. V taborišče nimajo dostopa in so poleg drugega še brez »stanovanja«. Edina služba, ki jo dobijo, je, da gredu za hlapec ali dekle h kmetu. Pri tem je še pripomnil, da mlade ženske lahko dobe »službo«, saj vo-

jakov je dovolj... In če k temu pojasnilo še dodamo, da gre nezakonito čez mejo največ sinov in hčera bogatih kmetov, posamezni nepošteni uslužbenci, ki so imeli doma več kot dovolj kruha in vsega drugega, potem si lahko mislimo, kakšno je njihovo razočaranje v obljubljenem rajju in zakaj se navzlic vsemu le vrnejo domov. Najboljša plača za hlapec pri kmetu je do 200 šilingov, za dekle pa 100 do 150 šilingov na mesec. Zelo slaba moška obleka v konfekcijski trgovini stane najmanj 650 šilingov. Kruh stane 3.50 do 6 šilingov, liter vina pa 28 šilingov.

Veliko znancev je pustil Kužnik v Avstriji in vsi so ga prosili, naj jim sporoči, kako je z njim. Saj vedo približno, kako je pri nas, toda propaganda jim je zabila toliko strahu, da si le ne upajo nazaj. Pisal jim je in še jim bo: »Vrnite se čimprej! Nobe-nih težav nisem imel, povsod sem bil lepo sprejet. Tudi za stvari, ki sem jih prinesel s seboj, nisem plačal nobene carine. Vem, da se jih bo to leto veliko vrnilo domov,« je zaključil svoje pripovedovanje Viktor Kužnik. R.

KMETIJSKA ZADRUGA MIRNA

★

ČESTITA VSEM SVOJIM ČLANOM IN ODJEMALCEM ZA PRVI MAJ!

VSEM KOLEKTIVOM IN ODJEMALCEM ČESTITA ZA PRVI MAJ

★

TRGOVSKO PODJETJE MIRNA

VSEM CENJENIM GOSTOM ČESTITA ZA PRVI MAJ

DELOVNI KOLEKTIV HOTEL »Metropole«
Novo mesto

Z OBISKA V „NOVOTEKSU“

(Nadaljevanje s 3. strani)

Drug stroj čaha volnene odeje. Odeja pride iz tkanice gladka, stroj ji pa da tisto posebno mehko, čohasto površino. Blago se sedaj v strojih iz zluka, posuši, zmeri, zvije v bale in odide na svojo zadnjo postajo v tovarni, v skladišče izgotovljenega blaga. Ko ga sedaj potopaš, je pa že vse drugačen občutek pod prsti, tisti posebn, ki tako natančno pove o kvaliteti blaga, prča pa tudi o vestnosti in usposobljenosti vsega kolektiva, ki mu je glavna skrb slovenske tovarne, to se pravi: kvaliteta izdelkov.

Pot, ki je tu opisana, traja seveda precej časa: 100 kg volne potuje iz osnovnega skladišča skozi tovarno do skladišča izdelanega blaga 1 mesec. Toliko je z njo dela in raznih postopkov.

Novost tovarne — kosmičasti tisk

Kako si kolektiv prizadeva za razvoj in napredek tovarne sem videl v posebnem prostoru, kjer pravzaprav ni veliko vizorjev, menzo in precej bogato detil, in vendar bodo tu že letos začeli serijsko izdelovati nekaj, kar v naši državi še ni, pa tudi v svetu je novost. Zenske bodo ne samo vesele, tudi začudene. V okvirih so posebne vrste vzorci, po tleh stoji lonci z barvami, vreče volnenih kosmičev, na dolgi mizi je pa stroji, pravzaprav aparat, ki ni pose-

no čuden, dela pa kaj čudno, oziroma čudovite stvari. Gre za (zakozvani kosmičasti tisk. Skozi vzorčasto podlago polaga električni stroj blago volnene kosmiče kakršnekolli barve ali vzorce pač hojejo, potem jih pa za vsake večne čase pritisne na blago. Torej ne barvano blago, ne barvani vzorci v blagu, temveč na blago naneseni, reliefni odliki. Videl sem nekaj poskusnih vzorcev; so res prava posebnost in eleganca. Druga, tudi serijska proizvodnja bo pa filmski tisk, kjer se na blago ne tiska volnenih kosmičev, temveč barve. Tako bo novomeška »stekilna« postala ena naših najmodernejših tekstilnih tovarn.

Zenska — predsednik delavskega sveta

Razen svojih glavnih obratov, ima tovarna še pomožne, kot je kalorična centrala, električna delavnica, mizarstvo, avtopark. Za delavce in oslužbenice imajo dva stanovanjska bloka in en stanovanjski vizorji, menzo in precej bogato knjižnico, med tem ko se kolektiv kulturno ustvarja v brilinski Svobodi. Stanovanjska stiska jih še zmerom tava, ni majo pa sredstev, ker jih mora vlaga za izpolnitev obrata. Vseh delavcev in oslužbenec je zaposlenih 308, od tega 80 procentov žensk. Predsednik delavskega sveta je Nemeč Francka — edini primer v Sloveniji, da delavskemu svetu naložuje ženska, nov znak, da kolektiv tekstilne tovarne pomena s starokopitnimi nazori in zna tudi sposobno ženo postaviti na pravo mesto.

Ce bo tovarni uspelo zgraditi in urediti še kamgarn-predilnico (»Saj nam morala pravijo), bo Novoteks ne samo naše največje industrijsko podjetje v tem delu Dolenjske, temveč tudi v ponos okraja in izrednega pomena za razvoj našega gospodarstva. Kolektiv se zaveda, da je tovarna v njegovih rokah, da je treba v njihovo in splošno korist storiti za tovarno vse, saj je vključeno na plošč pri vohodu v tovarno: »30. VIII. 1950 se je izpolnilo geslo: »Tovarne delavcem!«

ŠPORT IN TELESNA VZGOJA

ODBOJKA — Kvalifikacijske tekme za vstop v I. zvezno ligo

NOVOMEŠKI PARTIZAN BO LETOS TEKMOVAL V SLOVENSKI LIGI

V soboto in nedeljo so se v Soboti predstavniki Spartaka iz Sobotice, Partizana iz Novga mesta, Lokomotive iz Zagreba in Zemuna srdito borili v medsebojnih tekmovalju za vstop v I. zvezno obojkarjsko ligo. Kot znanost, bo v letošnjem prvenstvu tekmovalo za naslov prvaka osem moštev: po 3 najbolje plasirani iz lankolčne zahodne in vzhodne lige ter 2 najboljša, ki ju da kvalifikacijsko tekmovalje četno in petolastiranih iz obeh prejšnjih lig. Novomeški Partizan na to tekmovalje ni poteval brez upanja na uspeh, vendar mu je našre prekrižala zagrebška Lokomotiva s tesno zmago. Toda tudi Lokomotivi ni uspelo priboriti se v osrednje, ker je utrpela poraz od Spartaka in Zemuna. Partizan je izgubil tudi igro s Spartakom, proti Zemunu pa je beležil obe točki. Na ta način sta postala člana enotne zvezne lige Spartak in Zemun.

Tablica tega tekmovalja je naslednja:

1. Spartak (Sobotica)	3	2	1	8,5	4
2. Zemun (Zemun)	3	2	1	6,5	4
3. Partizan (N. mesto)	3	1	2	3,8	2
4. Lokomotiva (Zagreb)	3	1	2	3,8	2

Stevilke za imeni pomenujo: število odigranih, število dobrih, število izgubljenih tekem, število nizov, točke.

Sah v Črnomlju

28. marca 1954 je bil v Črnomlju občni zbor šahovskega društva. Navzočih je bilo 53 članov, od šahovske zveze Slovenije je bil navzoč varis Goršič. Poročilo je podal predsednik Tone Maleš. Omenil je vse one, ki so v preteklem letu dosegli kakovostne in orisli življenje šahovskega društva od ustanovitve do danes. Vinko Tanecar je podal blagajniško poročilo. Po plodni diskusiji je odbor bil razrešen.

Nato je bil izvoljen novi odbor, ki se je konstituiral takole: za predsednika Tone Maleš, tajnik Vinko Tanecar, blagajnik Boris Klemenč, gospodar Janez Povša, referent za kategorizacijo in študij Ivan Kobler, za žensko sekcijo Zvonka Klemenč, v nadzorni odbor pa so bili izvoljeni: Lovre Kamp, Franc Maleš in Juhj Pezdirc.

Šahovsko življenje v Črnomlju se je zelo razgibalo, zlasti po zadnji samostanski inž. Milana Vidmarja.

Precej razgibanosti je vnesel tudi prostokotnik Ivan Kobler. Večje prireditve predvidevamo ob 10-letnici SNOŠ, ki bo 22. julija. Zato vabimo vse prijatelje šahovske igre, da se točno udeležujejo turnirjev in sestankov v središčni knjižnici.

Sitar spet zmagal na brzoturnirju

V petek je bil društveni brzoturnir za mesec april, katerega se je udeležilo 9 igralcev-šahistov. Prvo mesto je spet osvojil Slavko Sitar brez izgubljenih točk.

Drugo mesto je zasedel Fink, ki pa je moral dvakrat kapitulirati s Sitarjem in Jenkom. Naslednja tri mesta si delijo dr. Golež, ki je to-

Srednješolsko republiško prvenstvo v odbojki

Na republiškem prvenstvu v odbojki, ki je bilo 24. in 25. aprila v Ljubljani, so Dolenjske zastopali prvaki conejskega prvenstva. Moški so igrali v gimnaziji Brežice in Novo me-

sto, ženske pa v učiteljski Novo mesto.

V močni konkurenci so bili Novomešani deseti pred dijaki iz Brežic in so se jim tako oddolžili za poraz pred nekaj dnevi v Novem mestu.

Med dijakinjami so bile učiteljske Novega mesta p. te. Zamislivo za in brzoturnir je, da ni bilo niti enega sponzuma za delitev točke — vsi so hoteli zmagati, čeprav se potem izgubili.

NOGOMET

PARTIZAN (Novo mesto): DUPLICA (Kamnik) 5:2 (3:2)

Nedeljska tekma za prvenstvo ljubljanskega I. razreda je prinesla No-

vinečtanom zaslužno zmago. Sam

začetek je dal slutiti, da je domače moštvo že prebrdilo krizo, v kateri se je nahajalo ves čas. Kmalu je vodilo z 2:0, vendar je po nepazljivosti vratarja nasprotniki uspeli izenačiti. Do konca prvega polčasa so bili domači še enkrat uspešni. V drugem polčaju so bili Novomešani v premoči in so še dvakrat porobili nasprotnikovo mrežo. Izredne streleke sposobnosti je pokazal Mirič, ki je zabil dva gola. Domače moštvo se je trudilo, vendar bo treba izvršiti še nekaj sprememb. Zamudilo je precej priložnosti za povijanje rezultata in celo zastopstvo enajstmetrov. Nedeljski nasprotnik razen ostrosti ni pokazal nič posebnega.

DOLENJSKI OBVEŠČEVALEC

KINO

Kino KRKA Novo mesto

30. aprila in 1. maja: ameriški film »Rdečelaska in kavboje«.

4. do 6. maja: ameriški film »Rdeči trak bratostvi«.

7. do 10. maja: avstrijski film »Jaz in moja žena«.

Kino Črnomelj

29. aprila do 2. maja: »Rebecca«.

3. do 6. maja: »Ošel brez zavolave«.

6. do 9. maja: »Vsi na morje«.

Kino Jadran Kočevje

1. do 3. maja: »Skrivnost jezera obsojencev«.

3. do 6. maja: »Pohod v džunglo«.

7. do 9. maja: »Zig proteklosti«.

Kino Loški potok

1 in 2. maja: »Odičitev pred zoro«.

8. in 9. maja: »Srečanje s Frankensteinom«.

MALI OGLASI

DVOSTANOVANJSKA STAREJŠA HISA

HISA, pripravljena tudi za obrtnika, naprodaj v Črnomlju — Loka. Naložbo pri upravi lista.

HISA S POSESTVOM 3 ha (gozd, njive in vinogradi je naprodaj).

— Ana Bruskoč, Rožanc 14 — p. Črnomelj.

»Keramides«, Ljubljana, Partizanska 24.

»PRIZADATI« tovariši dobi zaposlitev.

Plača po dogovoru. Stanovanje prekrbijo. Nastop službe takoj. — »Keramides«, Ljubljana, Partizanska 24.

»PRIZADATI« tovariši dobi zaposlitev.

Plača po dogovoru. Stanovanje prekrbijo. Nastop službe takoj. — »Keramides«, Ljubljana, Partizanska 24.

AEROKLUB NOVO MESTO vabi vse motorne pilote iz Dolenjske, da javijo svoje naslove upravi Dolenjskega lista.

Obenem vabi vse svoje člane in ljubitelje letalstva, da se udeležijo prvomske proslave, ki bo 1. maja dopoldne ob 10. uri na letališču v Preču.

DOBRO OHRANJEN COLN na dva para vesel ugodno naprodaj.

Prodajni izstrzno ohranjen, skoraj nov, dvosedmično žoln-sandolin — Kolovrat, Križman Anton, delavec iz Salke vasi, in Zalar Ljudmila, delavka iz Mlake. Zbogor Aleksander, kmetki delavec iz Zalin, in Stošič Ljudmila, delavka iz Stare cerkve. Lindič Karel, pek, in Povač Marija, namizna, oba iz Kočevja. Rajar Franc, mizarški pomočnik, in Mamnič Ana, širilica, oba iz Kočevja. Pele Marjan, delavec, in Cupar Liza, delavka, oba iz Kočevja. — Umri je Zmšek Hieronim, delavec, 85 let, iz Kočevja.

PRODAJA POSEVTA na dražbi bo 1. maja ob 14. uri pri Slaku Jožetu, Medvedjek št. 10, p. Veliki Gaber pri glavni cesti, ležečinka postaja Sentjerne (gozd, vinograd, sadovnjak, njive, hiza s gospodarskimi poslopji — skupaj 2 ha in 50 a). — Interesenti, oglasite se!

Gibanje prebivalstva v Novem mestu

Pretekli teden je bilo rojenih 11 dečlik in 6 deklic. — Porok ni bilo. Umrli so: Avsee Anton, cesnar, 45 let, iz Malega Slatina. Kralj Marija, kmetica, 37 let, iz Celine pri Raki. Kromar Ivan, kmet, 67 let, iz Cudrajev pri hlevi cerkvi, Zakrajšek Stanok, sin kmetu, 1 leto, iz Migolice.

Gibanje prebivalstva v Črnomlju

Od 17. do 24. aprila je bil rojen otrok. — Poročili so se: Atilja Joso, meteorološki tehnik iz Stare Reke, in Zakrajšek Ljuba, trg. pomočnica iz Črnomlja. Grabrijan Stanislava, solter iz Pake, in Rožič Ana, kmetica iz Loka. Grabež Bogomir, kmet iz Starih vrh, in Sikonja Marija, kmetica iz Tribuč. — Cesistamo!

Umrli ni nihče.

Gibanje prebivalstva v Kočevju

Od 10. do 24. aprila je bilo rojenih 6 dečlik in 2 deklica. — Poročili so se: Kavs Tomaž, rudar, in Stirgar Marija, vzgojiteljica, oba iz Kočevja. Goršič Ljuba, automoblist iz Stare cerkve, in Stimec Marija, gospodinjka pomočnica iz Srohonica.

Cuk Ivan, strojevodja, in Lipovec

Franica, signalistka, oba iz Kočevja. Krešič Rudolf, jamski kopac iz Salke vasi, in Troha Boža, delavka iz Kočevja. Križman Anton, delavec iz Salke vasi, in Zalar Ljudmila, delavka iz Mlake. Zbogor Aleksander, kmetki delavec iz Zalin, in Stošič Ljudmila, delavka iz Stare cerkve. Lindič Karel, pek, in Povač Marija, namizna, oba iz Kočevja. Rajar Franc, mizarški pomočnik, in Mamnič Ana, širilica, oba iz Kočevja. Pele Marjan, delavec, in Cupar Liza, delavka, oba iz Kočevja. — Umri je Zmšek Hieronim, delavec, 85 let, iz Kočevja.

IZ NOVOMEŠKE PORODNIŠNICE

Pretekli teden so rodila: Hosta Marija iz Senogorja — dečka. Plut Anica iz Metlike — dečka. Kovarčič Francka iz Gornje vasi — dečka. Zupčančič Marija iz Vel. Loke — dečko. Jaro Marija iz Podhoste — dečko. Križman Anton, delavec iz Salke vasi — dečko. Bevc Cecilija iz Mirne peči — dečko. Kastelic Francka iz Mirne peči — dečko. Lukšič Ida iz Novoga mesta — dečko. Trnjanšek Joža iz Vel. Buče vasi — dečko. Učan Marija iz Trebna — dečka in dečko. Červ Pepca iz Skočiana — dečka. Kastelic Kristina iz Smehela — dečka. Kovarčič Marija iz Rakovnika — dečka. Cesar Jožef iz Ceglince — dečka. Kukan Marija iz Straže — dečka. Smodič Rozalija iz Dobriča — dečko in dečka. Zgajnar Marija iz Novoga mesta — dečko. Ruktic Alojzija iz Sentjerne — dečko. Bizjak Marija iz Rakovnika — dečka. Pirce Rozalija iz Skočiana — dečko. Simončič Marija iz Novoga mesta — dečka. Petrančič Smiljana iz Metlike — dečko. Kafol Ivanica iz Črnomlja — dečko. Zagorec Marija iz Sentjerne — dečko. Grab Glazla iz Kočevja — dečka. Vehar Milka iz Zabaj vasi — dečko. Čestitam!

VSEM SVOJIM GOSTOM, DELOVNIM KOLEKTIVOM IN VSEM DELOVNEMU LJUDSTVU

ČESTITA ZA DELAVSKI PRAZNIK — 1. MAJ

VINO KOPER — KOČEVJE

Drobtine iz dolenske popotne malhe

Sedela. Sedila in čakata, tri natakacije pa zdehajo tri korake vstran. Ko je 13 minut minilo, sta rudarja vstala, eden pa je rekel:

»Koliko pa sem dolžan za to, ker sem četrt ure sedel za mizo?«

»Jezas!« je bevsnila ena izmed natakacij, »ali ste kaj naročili?«

»Nisem,« je dejal rudar, »ker sem navajen, da pride natakacija k mizi in vpraša gosta, kaj želi. Pa srečno!« In sta šla.

Torej — dobre volje nam ne kaže izgubiti; dokler živis, ni za nič prepreno. Tako mislijo tudi na Velikem Gabru, kjer čakajo, da jim bodo mlriči s pokopališčem vred v vsi priljezi, potem šele bodo popravili oporne zidove.

»Le čakajte, le!« sem jim oni dan zažugal in obiskal tistega znanca, ki ljudem cepiče s precejlepene drevja krađe. Le to ne vem, zakaj se ta prijateljček tako rad skesan na prsi trka, da je nedolžen?

ma prišla v malho, kajti je tista razmetavščina privatna zadeva.

Med logarje naj bi zašel včasih, so mi zadnjič svetovali prijatelji, pa sem zavil k metliškem. Točno dva meseca je nosil sečno dovoljenje nekemu posestniku, da je bil papir podoben turški fani in si bo možakar lahko sedaj spomladi nasekal drv, da ga ne bo zeblo. Dobre ocene so dobili tudi logarji v Gradacu, pa tudi stenski pri Trebnjem in tihabojski! Eden je ovadil posestnika, ker je posekala, brez sečnege dovoljenja, divjo brusko, ki ji je trgala streho, drugi pa je zasačil kmeta, ki je na Mirno peljal hloh jablane, pa ni bil — žigosan... Kmeta je zapodil domov, kjer mu ga bo on, vsemogočni strokovnjak žigosal, nakar ga bo šele lahko spet peljal nazaj na žago! Moj poklon tako strokovnemu izpolnjevanju službe!

»Prizadeti« tovariši iz Po-nikev pri Dobrepolju pa tole prav tako na uho: ne bom objavil, kar ste mi poslala — ker se niste podpisali! Tudi onegavemu Francu iz Mirne in Katarini iz Metlike, ki sta lažnjive podpise nakracala in mi poslala obrekovale storije svojih sosed, velja sporočiti: v voš, v voš gre vse, kar take packe brez zramu pošiljajo po-

štenim ljudem! Če nimaš poguma, da bi se podpisal, kar hočeš povedati, potem ostani doma skrit v deveti mljši luknji! Toliko nosu — čeprav mi dolgi jezički grdo očitajo, se mi že na zunaj pozna moja Cvickarijal! — pa že imam, da zavoham, kje po zgoljufanih podpisih smrdi...

Pa na stran z zajci, ki pravo barvo talijo. Take tičke dobiš povsod. V Kočevju so se celo našel Harryja Bergerja, Avstrijsca, ki je čudežno igro s stotaki in desetističkami izumil, spravil in pošiljal ljudem dolge okrožnice, kako prideš zlahka do milijončkov. Okoli hišnih števil 189, 190, 154 in drugih so se sukale prošnje za stotake. Celu v Žužemberku, kjer je za igro deloval le s 50 % kočevske »zmogljivosti«, si kaj takega niso dovolili. So, pa že raje prava imena napisali — in upali, da bo kaj žegna s poštnih denarnih nakaznic. Jok, pod nosom so se obrisali, kakor tisti v Sentjernejski okolici, ki naslove z ameriški paketov po 1000 din prodajajo.

V Kočevju so mi delavci pri trgovskem podjetju z lesom pri OZZ potožili, da jim je šlo po vodi 600 jurčkov. Prekrasno — toda po toči zvoni ti kaže, res ne! Prej bi gledali na gospodarstvo v podjetju V

zvozil. Nekaj novomeških gospodinj je prošlo, da bi pekovske vajence na Glavnem trgu za uho potresel, ker se norčujejo iz ljudi, ki jim prinašajo kruh v peko! Pa na prineseno testo naj bi večkrat pogledali in ga premesili, če uhaja čez rob.

Novomeške klepetulje — skoraj bi pozabili! — so mi zadnjič posiale protestno resolucijo: »Enodušno, čeprav močno večglasno obsojamo razkrinkavanje Elizabete Popes in njenih kolegic! Ni res, da je res, da bi Amalija Škrpe zares kaj takega govorila, res pa je, da ni res, kar je rekla Elizabeta, da je Lucija njej zares povedala o novomeškem tunelu...« Bral sem, bral in postalaj čedalje bolj brljav, tako se mi je začelo mešati od samih »res« in »ni res«. Na kraju pisma so mi zagrozile z nočnim napadom z dežniki, če bom še kdajkoli, kjerkoli in karkoli govoril o skrivnostih Bratovščine nedolžnih klepetulj...

O, brez strahu! Malho bom spet zašil, pa bo v njej dovolj prostora za vse Lucije, Amalije in Popkove.

V upanju, da se kmalu spet oglasim (malha je zares prepoina!), ostanem vaši stari

Janez Popotni

Prvomajska nagradna križanka

Vodoravno: 1. In 22. navpično: prvomajsko geslo, 23. del živalskih glav, 24. goropisec, 25. vrsta uradnika, 26. nemška upravno-tehničarica enota, 27. nedotakljivi predmet primitivnih ljudstev, 29. srbobiv, kazalni zaimsek, 30. okrasna drevesa, 31. vprašalni pristov, 32. kratica za nogometno društvo, 34. čeprav, 36. turški plemič, 37. ženska bolezen, 40. kratica za staro dožinsko mero, 42. letni čas, 43. začimba, 44. možko ime, 45. kos obdelovalne zemlje, 47. zelo lep, 49. dišeči grm, 51. sorodnik (pomanjševalnica), 52. kača velikanca, 53. nemški dvoglasnik, 54. prav taki, 56. deli glasilca, 57. vrtič, 58. dežela, 60. kraj pri Opatiji, 61. stoip pri džamiji (dvojinaj), 64. fizikalna potrebnost, 65. nikalica, 67. prvotni prebivalec Ita-

obdelan kos zemlje, 107. del voza, 109. najmlajša geološka plast, 111. poškodba, 113. okrasno drevo, 114. plemič v vladarjevi službi, 115. veznik, 116. goli, 117. starogrška deželja, srški polotok, 119. osebnj zaimsek, 120. naslovna oseba, 122. Gotovočeva opera, 121. latinski veznik, 122. obrtnik, 123. nasebina, odvrsna deželja, 127. akademski naslov, 129. novinec v samostanu, 130. sieplo, vaba, strup, 131. subjektiven, 132. starogrška dežela.

Navpično: 1. pregrinjala, 2. reka (špan.), ljubljanska restavracija, 3. češka reka, 4. telček, 5. občutljive rastline, 6. njo, 7. nuditi za denar, 8. jarki, 9. turški gospodkar, 10. znak za prvino tirkon, 11. nakladi, 12. naslovna oseba iz ljucikovne opere (na Tavridi), 13. žensko ime, 14. enodneven,

prebivalec Irake, 53. angleški nedoločni člen, 54. plemič, 56. otročna pesem (dvojinaj), 68. ločen, posebej, zase, 70. žensko ime, 72. Verdijeva opera, 74. evropska država, 76. trobojnica, 78. del oblačila, 81. upanje, 83. kazalni zaimsek, 85. delo podložnikov, 87. knor zna dobro latinski, 89. kontinent, 90. nedoločni zaimsek (mnovina), 93. sončna ura, 96. priprava za prekanje, 98. vekajo, 100. vrsta vrbe, žensko ime, 103. črn, 104. letopis, 106. vstavi NCC, 108. bolezen novih votlin, 110. časovno obdobje, 112. koralni otok, 114. del hiše, 118. starinski veznik, 119. znak za margan, 122. grška črka, 124. enota za merjenje električnega upora (fonetično), 125. igralna karta, 126. sibirski reka, predlog, 127. veznik, 128. medmet.

Je uredništvo Dolenjskega lista naslednje nagrade:
 1. nagrada — 2.500 din.
 2. knjiga Svet humorja in Satire (celo usnje)
 3. Stendhal: Rdeče in črno (celo platno)
 4. E. M. Forster: Popotovanje v Indijo (polplatno)
 5. Ch. Dickens: Veliko pričakovanje (broširano).

Rešitve je treba poslati uredništvu Dolenjskega lista najpozneje do srede 12. maja 1954, priložit pa jim je treba nagradni kupon. Križanke ni treba izre-

AVTOCESTA LJUBLJANA-ZAGREB IN ARHEOLOGIJA

Morda se čudno sliši, je pa res, da si od nove avtoceste, ki bo vezala Zagreb z Ljubljano, obeta svojo korist tudi arheologija (starinoslovje), seveda z znanstvenega stališča.

V »Slovenskem poročevalcu« (7. februarja 1954) je zapisal ing. Jerin: »Za zgraditev nove avtoceste smo imeli v glavnem tri možnosti: speljati cesto ob Savi, ob železnici in glavni cesti po Dolenjski, ali pa ob Krki. Odločili smo se za drugo možnost, ne le zaradi gradbenih stroškov, marveč tudi zato, ker je to najkrajša smer, ki povezuje sorazmerno največ gospodarsko pomembnejših krajev«.

Ce projektirano traso avtoceste vrisemo v arheološko karto Dolenjske, nas presenetli, da se skoraj brez izjem ujema s traso nekdanje glavne rimske ceste Emona (Ljubljana)—Acervo—Praetorium Latobiorum (Trebne)—Crucium—Neovidunum (Drnovo ob Krki). Upravičeno tudi domnevamo, da so Rimljani uporabili traso prazgodovinske ceste (ilirsko-keitske).

Ce bo pri graditvi nove avtoceste pravilno rešeno vprašanje spomeniškega varstva in

arheoloških posegov, bo slovenski arheologiji pomagano rešiti več znanstvenih problemov.

Ker bo odkopan dober del rimske ceste, jo bo tako mogoče točno lokalizirati in jo natančno zarisati v arheološko karto.

Trasa nove avtoceste je dosti širša od rimske. Tako bodo prišli na dan objekti, ki so jih Rimljani imeli zraven cesti: miljniki, žarasti in skeletni grobovi z nagrobniki, ostanki obcestnih postaj, priključki vicinalnih cest itd. Morda bomo lahko ugotovili, kje sta bili obcestni postaji Acervo in Crucium, kar že petdeset let brezuspešno poskušamo. Za Acervo domnevamo, da je bil nekje pri Stični, Crucium pa pri Otočcu. Nemara bodo pri gradnji odkrili še neznane naselbine ter prazgodovinska gradišča in grobišča, ob katerih so že Rimljani speljali svojo glavno cesto.

Slovanskih najdb na Dolenjskem doslej ne poznamo. Zato sedaj lahko z gotovostjo upamo, da bodo odkrita. Slovani so v času naseljevanja uporabljali v glavnem rimske ceste in se delno naseljevali

v že obstoječih naselbinah ali v njihovi neposredni bližini. S tem bi bila izpolnjena velika vrzel v zgodovini Dolenjske.

Vsekakor pa se bo pri gradnji nove avtoceste po Dolenjski odkrilo marsikaj zanimivega in dragocenega za našo najstarejšo in staro zgodovino. Stab za delo na cesti bo moral zelo vestno ravnati s takimi nahajališči in biti najtesneje povezan s predstavniki Zavoda za varstvo spomenikov. V. S.

Svetleči stražniki
 Prometni stražniki v zapadno-nemškem mestu Brunswicku so dobili nove uniforme, na katerih so rokavi in kape pre-

mazani z neko snovjo, ki se v temi svetli. Tako šoferji vidijo dobro in jasno vse gibe prometnega stražnika, kar je izredno važno za varen in nemoten ulični promet.

Hitro pozablajo...

Angleške oblasti so v Zapadni Nemčiji izpustile iz zaporu Werl nacistično zločinko Elio Schmidt, ki je bila l. 1946 obsojena na dosmrtni zapor. Schmidtova je v drugi svetovni vojni s sestradanjem umorila nad 500 poljskih otrok. Iz zaporu so zadnje čase izpustili na zahodu tudi več drugih vojni zločincev. »Dostmrtnje« največjih zločincev vseh časov trajajo, kakor lahko vidimo, le po 7, 8 let...

9 otrok je zgorelo

Kakor poroča »Glas naroda« iz New Yorka, je devet učencev osnovne šole Cleveland Hill 31. marca letos zgorelo, ko je ogenj uničil poslopje. Težko opečenih je 19 otrok in 4 učitelji. V desetih minutah je bilo celo poslopje v plamenih. Ko so ogenj končno pogasili, so našli 9 popolnoma upeljenih trupel učencev, starih od 5 do 12 let.

Razprtije Petra II. gredo naprej

Zena bivšega jugoslovanskega kralja Petra Karadjordjevića je l. aprila letos doživela neaprilsko šalo. Na sodišču v Parizu je izgubila tožbo, s katero je hotela Petru prepričati, da se ne bi razporočil. Bivša grška princesa Aleksandra je vztrajala na stališču, da pariška sodnja ni pooblašena presojati v tožbi za razvezo kraljevega zakona, ker Peter ni stalen prebivalec Pariza, temveč je njegovo stalno bivališče Madrid. Sodniki pa so menili, da Peter dovolj dolgo prebiva v Parizu in ga smatrajo za pariškega meščana, čeprav potuje »po nujnih poslih« večji del po svetu.

Peter je zadnje čase živl v Madridu, kjer mu je krivnik Franco dovolil uvažati in pro-

dajati tuje avtomobile. Toda v tem prekupevanju se Petru baje ne godi najbolje. Po nekaterih poročilih je Peter propadel ne samo v družinskih, temveč tudi v finančnih težavah. Zeno Aleksandro je tožil, da hodi okrog z nekaj čez 60 let starim francoskim milijonarjem. Aleksandra pa odgovarja, da pončuje Peter z raznimi lepoticami po lokalih, da je slab mož in še slabši oče.

Revščina v Ameriki

V okraju Duklin, država Montana, je kakih 6.700 družin, ki nimajo ne denarja ne hrane. To so skoraj izključno poljski delavci, ki so lani zaradi suše zelo malo ali nič zaslužili. Položaj je tako kritičen, da so zaprosili osrednjo federalno vlado, naj tem ljudem pomaga. Ker je vlada ponovno omejila pridelovanje bombaža, pri katerem so bili ti delavci v glavnem zaposleni, tudi njihova bodočnost ni niti malo rožnata. Z otroci vred je tako nekaj deset tisoč ljudi brez vsakih sredstev in brez hrane.

Zelo pereče so v Ameriki tudi stanovanjske razme-

ževščina v Ameriki
 V okraju Duklin, država Montana, je kakih 6.700 družin, ki nimajo ne denarja ne hrane. To so skoraj izključno poljski delavci, ki so lani zaradi suše zelo malo ali nič zaslužili. Položaj je tako kritičen, da so zaprosili osrednjo federalno vlado, naj tem ljudem pomaga. Ker je vlada ponovno omejila pridelovanje bombaža, pri katerem so bili ti delavci v glavnem zaposleni, tudi njihova bodočnost ni niti malo rožnata. Z otroci vred je tako nekaj deset tisoč ljudi brez vsakih sredstev in brez hrane.

PASTA SUTA

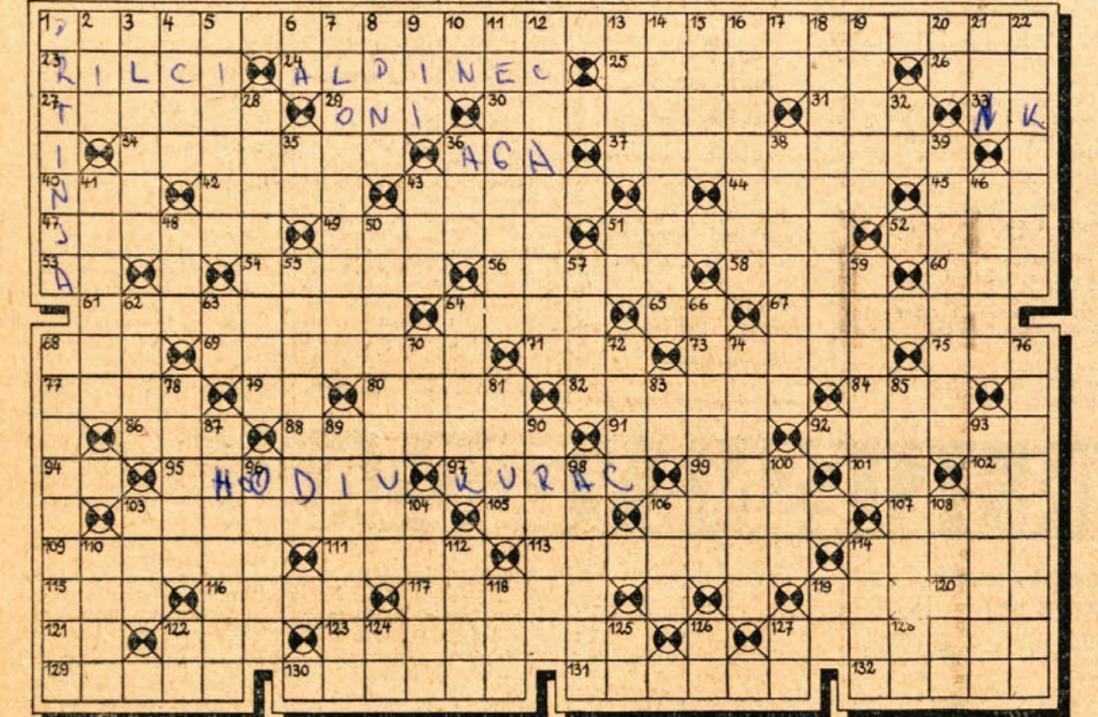
Evropska kuhinja je v glavnem enotna, brez kakih šuhidh specialitet, ki bi nam obrabale zelodec. Ima pa tudi nekaj posebnosti. Če Američani pripravljajo piščeta na 60 načinov, jih posekajo Italijani s svojo slavno »pasto sciutos«, za katero imajo 67 raznih receptov, Francoski kuharji so največji mojstri za zajce, Čehi so neprekosljivi v pripravljanju sladkarij. Toda največji sladkocuki na svetu so Kitajci. Pri slavnostnih obedah streežjo gostom na krožnikih in v skodelicah iz najfinjšega porcelana in majhnih kot otroške igračke. Tako ni čudno, da so gostje lahko postreženi s 60, tudi 70 raznovrstnimi jedli.

LASTAVIČJE GNEZDO

Med stotinami specialitet kitajske kuhinje so tudi gnezda lastovic, ki jih lastovice pleto iz neke vrste slankastih morskih trav, jeziki papig, pa tudi posebne vrste kač. Njih narod-ra jed je pa seveda riž, ki ga znaajo pripraviti na vse mogoče načine.

KITAJCEV JE 500 MILIJONOV

Kakor je poročala časopisna agencija Nova Kitajska je številno prebivalcev v ljudski republiki Kitajski preseglo pol milijarde. Zadnji popis prebivalcev je bil julija 1953.

Reševalci križanke: Za pet izbranih pravihnih rešitev gornje križanke razpisu-

116. mlečni izdelak, 69. skrit osem, 71. delno plačilo vnaprej, 73. kemična prvina (znak Li), 75. živalska potrebnost, 77. vrtič, 78. egipčanski sončni bog, 80. angleški zunanji minister, 82. podvizati se, 84. latinska kratica za itd., 86. kraj blizu Ajdovščine, 88. muslimanski post, 91.

NAGRADNI KUPON PRVOMAJSKE KRIŽANKE

vrsta psa, 92. zemljevidne knjige, 94. znak za aluminij, 95. vrtič, 97. misel, 99. srbobiv, ločitni veznik, 101. ostovski glas, 102. kratica za okrog, 103. jutranja predstava, 105. če, 106.

kratkoživ, bežen, 15. madeži, krpe, markacije, 16. podati mnenje, 17. osebni zaimsek, 18. grdo napisati, 19. madžarski pozdrav (živjo), 20. znak za srebro, 21. industrijska rastlina, 22. glej 1. vodoravno, 25. opis in skica poti, 32. vzklík, 35. razum, 36. oblika pomožnega glagola, 38. verificirati, 39. slavnostni sprejem, 41. puščavnik, 42. domače živali, 46. majhni rak, 48. sanje, 50. znanstvena ustanova, prereditev, 51. znak za prvino berkelij, 55. nesušaren, hud, 57. obarvano jajce, 59. vzeti v zakup, 62.

Naročnike opozarjamo, da je naš novi tekoči račun pri MESTNI HRANILNICI v Novem mestu, in ima številko 616-H-T-24

DO 10. MAJA JE ČAS

ko se lahko vpišete v članstvo Prešernove družbe in si s tem zagotovite v novembur letos prejem 5 bogatih knjig. Vsak član bo prejel za nizko članarino 240 din (in 20 din za poštnino) bogato opremljeni KOLEDAR, Franca Bevka »TUJA KRI«, prevodno delo, mladinska povest Iva Zormanca »SVOBODNI GOZDOVI« in geografski priročnik Vladimirja Kokoleta »DEŽELE SVETA«.

Člane vpišujejo poverjeniki Prešernove družbe, vse knjigarne in upravnice Prešernove družbe, Ljubljana, Ulica Toneta Tomšiča 9. ČLANARINO LAHKO PLAČATE TUDI V OBROKIH. Zato ne odlašajte z vpisom, da ne ostanete v jeseni brez knjig Prešernove družbe, ker bomo kasneje vpise le težko upoštevali.

PREŠERNOVA DRUŽBA

ISKRENE ČESTITKE VSEM DELOVNEMU LJUDSTVU ZA DELOVNI PRAZNIK — PRVI MAJ!
 Občinski ljudski odbor Straža
 Naj živi 1. maj!

Druga ljudstva - druga hrana

Jemo zato, da živimo, hrana je za naše življenje pogonsko gorivo. Kadar je imamo dovolj, smo izbirljni, kadar pa je dovolj lašen in nima na izbiro, bi stadi kroto požrl, kot pravimo. V svoji osnovi je hrana enaka približno po vsem svetu, le načini, kako se pripravi, so različni. Prav tako so pa različne tudi nekatere specialitete, posebnosti jedilnega lista pri raznih narodih. Naša specialiteta so na primer žganci, še bolj pa kranjska klobasa. Kaj gre pa drugod posebno v slast?

LAPONSKA GOSTIJA

Najmanj razvujeni (čeprav po silni razmer) so prebivalci skrajnega severa. Eskimji in Japonci, Eskimjska specialiteta je kitovo olje, ki ga uporabljajo za ogrevanje svojih sneženih koč, za luč in za zabelo. Pri Japoncih pa ni slovnesne gostije brez njihovega posebnega prigrizka. Ta prigrizek je velika, zmrzjena riba, seveda surova, ki gre med gosti iz roke v roko, vsak pa odgrizne kos te predjed. Seke ko so jo ogrižli do glave, uporabijo nož. Zatem sledi puding od mroževne masti, okrašen z rdečimi bobicami vresa. Glavna jed pa je zelodec mladega mroža, napolnjen z mlekom. Če tega ni, je dober tudi zelodec soba, severnega jelena, ki ga sploh ne odistijo, čeprav so v njem še ostanki neprebavljene trave in mahu.

PECENI KUSCARJI IN PECIVO IZ PRSTI

Na malajskih otokih so največja poslastica veliki praženi kuščarji, posuti s poprom. Baje je to izvrstna pečenka. Na skrajnem Vzhodu jedo neke vr-

KLOPOTACE IN OPICE NA JEDILNEM LISTU

Braziljanci jedo meso opice, pa tudi kače (kakor v mnogih deželah); v Severni Ameriki si radi privoščijo kače klopotace, v Argentini in Spaniji, pa tudi drugod po Evropi so zelo cenjeni ježi. Amerikanci v Združenih državah so posebni specialitete za piščance — pripravljati jih znajo na 60 načinov.

KROKODIL

Afrika nima bogate kuhinje, vsekakor pa zanimivo. Najbolj tečna hrana domačinov je jed- men z vročim maslom. Crnci s slastjo jedo tudi krokodila, nilskega konja, nosoroga, kamelo in slona. Slonovo mast uživajo surovo. V Sahari pripravljajo posebne vrste omako: žive miši obesijo za rep okrog močnega

LASTAVIČJE GNEZDO

Med stotinami specialitet kitajske kuhinje so tudi gnezda lastovic, ki jih lastovice pleto iz neke vrste slankastih morskih trav, jeziki papig, pa tudi posebne vrste kač. Njih narod-ra jed je pa seveda riž, ki ga znaajo pripraviti na vse mogoče načine.

POGUMEN KONJ

»Ja, Janez, tale tvoj konj mi je všeč; rad ga kupim, samo povej mi po pravici, če ni boječ.«

»Hudiča, pa ne boječ! Včasih je cele noči sam v hlevu.«

ZANESLJIVA PRICA

»Tovariš sodnik, jaz bi tudi vradal glede tistega pretepa. Mi je marsikaj na ušesa prišlo.«

»Kaj pa?«

»V prvi vrsti nekaj krepkih klofut...«

NAMIŠLJENI BOLNIK

»Nimam in nisem imel miru, tovariš zdravnik, sam ne vem zakaj. Šel sem za nekaj časa proč, sam ne vem kam. Bilo mi je tako čudno, da sam ne vem kako. Grozno hudo mi je, pa ne vem od česa; boli me in boli, pa ne vem kje.«

»Najbolje bo, da greste v lekarno in si kupite ne vem kaj; jemljite tisto ne vem kolikokrat in odzdravi boste, pa ne vem kdaj; če ne boste odzdraveli, boste pa zboleli, pa ne vem kako...«

RAZUMLJIV VZROK

»Povej no, Fortunat, zakaj se tvoja žena že nekaj dni tako grdo drži?«

»Kaj bi se ne! Polno glavo novic ima, je pa tako hripava, da sploh ne more govoriti. Le pomisli, kako ji gre to na živce!«

Žalujoči ostali

»Lejte, Kunigunda, spet je pomlad... Vi žalujete za rajnim možem, jaz za rajno ženo. Ali bi ne bilo bolje, če bi skupaj žalovala, a?«

»Oh, Fortunat!...«

POLNO LETO 1942

Odlomki iz dnevnika Belokranjke v rabskem taborišču

Ob šotoru je pokleknil in si hotel poravnati ležišče s tisto boro slamo. Kar pridrvi za njim karabinjer. Črne, zlovošče oči se mu zlobno bleščijo, lasje mu vibrirajo in v nizkem obrazu se mu kar bere sovraštvo. Divlje se začene v reveža in ga prične suvati z nogami. Starec pograbi slamo in se hoče dvigniti, toda pod udarci zopet pade. Končno se vzdigne, toda udarci so vse hujsji in slama mu kar leti iz rok. »Prosim, gospod, ne hajte, prosim!« se mu izvije iz prsi. Sele sedaj surovež preneha brčati, a starec je moral nesti tisto slamo nazaj.

Drugkrat sem gledala, kako so interniranci pod nadzorstvom dveh mladih vojakov popravljali jarke okoli šotorov. Tema nikakor ni bili po volji počasno delati. Vojak je pograbil lopato in pričel hitro odmetavati zemljo, hoteč pokazati, kako hitro naj delajo. Interniranec, ves sestradan, seveda ni mogel tako delati. Tedaj je vojak, še mlad fant, obrnil puško in nesrečna udaril po hrbtu. Votlo je zabobnelo in revež je pridušeno kriknil. Vojak se je zmagoslavno oziral okoli, ko pa je videl, da sem ga opazovala in da so mi solze prišle v oči, ga je postalo sram in je hitro odšel.

Posebno colonello je užival nad interniranci. Kdor ga ni hitro pozdravil, je dobil z bičem. Ko se

nam je obetal kak obisk, je moralo biti okrog šotorov vse pometeno in čisto. Se celo umazane čunje Cabrank so izginile. Skoraj mesec dni se že nisimo umile, ko pa je prišel neki general, je pritekla tudi voda, čeprav samo za eno uro.

TABORIŠČNA KANTINA

V tistem času smo dobili tudi kantino. To je bila lesena baraka, ki so jo postavili pri vzhodu v gornje taborišče. Zunaj je bila namazana s črnim katranom, ki so ga v nekaj dneh Cabranke in njihovi otroci odluščili in pojedli.

V tej kantini si lahko kupil čebulo, kak strok česna ali marmelado. Včasih so tudi imeli kuhan divji krompir. En kilogram takega krompirja je stal osem bonov. Če nisi dober pazil, so ti odnesli skodelico, krompir in bone. Ponoči so se začeli pojavljati tatovi, ki so kradli kruh. Pa tudi miši in martinčki so ga izvažali. Pregrizli so platno, da so prišli do njega in načeli kruh. Ostanke smo pojedli mi, drugič pa ga bolje shranili.

LJUDJE UMIRAJO V MNOŽICAH

Dan za dnem smo govorili le o domu in transportih, s katerimi bomo šli od tod. Teh transportov za nas ni bilo, bili pa so transporti na pokopališče. Na dan vseh svetih je romalo tja dvanajst rakev, druga za drugo. Potem jih je šlo vedno več, po dvanajset do trideset na dan, nazadnje je bilo en dan šestdeset mrtičev. Ljudje so z grozo gledali, kaj bo Toliko mrtvih, po večini sami moški. Zenske so bile bolj trdne; starke in otroci pa so že prej pomrli.

Začelo se je slabo vreme. Veter je neprestano pihal, vmes pa so bili nalivi, tako da smo cele dneve preležali pod šotori, ki so morali biti zaprti zaradi mraza. Kostji so nas neznošno bolele in, če je prenehala dež in smo se zavlekli v mrlo, skoraj nismo mogli stati na nogah. Burja je mrzlo pihala in ko so takrat kuharji delili menažo, so bili kotli polni slame, prahu in usi.

Zjutraj smo navadno dobili kavo, nato pa je bil pregled zaradi usi. Ker ni bilo vode, da bi se umili, smo spali naprej vse dan. Zunaj je bilo mokro in megleno vreme. Tisti, ki je tedaj moral ven, je bil revež. Ko se je izvekel izpod odeje, je moral odpenjati pri šotoru vse gumble in se izvleči izpod mokrrega šotorskega platna. To so bili za nas zelo težki dnevi, polni trpljenja in obupa.

CABRANCE ODVAŽAJO

V drugi polovici decembra so začeli odvažati Cabrance. Kam so jih peljali, ni nihče vedel. Domov najbrž ne, zakaj v njihovem kraju je bilo vse uničeno in požgano. Sami pa so vendar upali, da gredo domov.

Naša soseda s tri leta starim otrokom nam je večkrat pripovedovala svoje žalostne doživljanje. Njej so ubili očeta, mater, dva brata, sestro in moža. V taborišču je imela še možovo mater in sestro, ki sta jo morali neprestano tolažiti, da ni obupala nad življenjem.

Ker je bilo mrzlo, smo se šli včasih gret k ognju,

ki so ga kurili čabranski otroci. Kurili so s slamo in čunjami in vse to je bilo polno usi.

Ob takem ognju je na opeki sedela starica. Prišel se je gret tudi neki moški, ki je povedal, da v oddajnem taborišču parijo obleko interniranecv. Tiste ženske, ki imajo usi, do golega ostrizejo. Podražil je starico, da bodo tudi njej ostrigeli lase, če so usivi. Prestrašena je vneto začela zatrjevati, da jih nima. Mi smo se pogovarjali naprej, naenkrat pa je starica vsa preplašena zaklicala: »Miča, Miča, imaš morda gosti glavnik? Jaz jih prej nisem imela, zdaj pa sem jih dobila od drugih.« — Videli smo, da so usi od nje kar kapale, pa je bila vendar v skrbeh za tistih nekaj sivih las.

TUDI NAS SO PRICELI SELITI

Odvažanje Cabrancev je trajalo precej dolgo, saj transportov kar ni hotelo biti konca. Sele potem smo prišli tudi mi na vrsto. Prav nič nismo vedeli, kam nas bodo odpeljali.

Bili smo med zadnjimi, zakaj taborišče je bilo skoraj že vse požgano in podrtu, spodaj pa so postavljali lesena ogrinja za barake iz šotornih kril. Po taborišču so kurili otroci slamo in se grelji. Ozračje je bilo vse zavito v dim. Vreme je bilo vlažno, morje pokrito z zelenimi penami, nad Velebitom pa se je vlekla gosta megla, iz katere je zdaj za zdaj prišel gost dež.

Tako smo tisto jutro zložili skupaj svojo revno prtjajo, šotore na pol podrl in se odpravili proti izhodu, kjer smo v vrsti čakali od jutra do dveh popoldan.